

דבר מלכות

ש"פ בא תשנ"ב • עם ביאורים

נערך ע"י: איגוד תלמידי הישיבות
 ישיבת תות"ל המרכזית, בית משיח - 770
 770 Eastern Parkway NY, U.S.A.
 Tal. 718-773-4939 Fax. 04-6974225



מו"ל: מרכז חב"ד העולמי
 לקבלת פני משיח צדקנו
 744 Eastern Parkway NY, U.S.A.
 Tal. 718-778-8000 Fax. 718-778-0800



פתח דבר

אל תלמידי התמימים, "יקרים שביקרים",
תלמידי ישיבות תומכי-תמימים-ליובאוויטש די בכל אתר ואתר.

עומדים אנו לפני יום קבלת הנשיאות, יום בו גובר בלב כל חסיד, ובפרט בלב כל תמים, רגש ההתקשרות אל אבינו רוענו מלכנו משיחנו, כ"ק אדמו"ר שליט"א, ומובן הצורך בחיזוק ההתקשרות בפועל, על מנת "שאור וחום ההתקשרות לנשיאנו, לתורתו ולהוראותיו - אשר כולא חד - לא ילך הלוך וחסור ח"ו"¹, אלא אדרבא, יתגבר באופן ד"הולך ומוסיף",

ובקשר לזה מתקיים 'מבצע התקשרות עולמי' המקיף את ישיבות תות"ל ברחבי תבל, כהכנה ליו"ד-י"א שבט, בו יתאחדו תלמידי התמימים - בין השאר - בלימוד ה'דבר מלכות' השייך ליום זה - שיחת ש"פ בא ה'תשנ"ב, היוצאת לאור בחוברת זו במסגרת המבצע, עם ביאורים וסיכומים.

שיחה זו מתייחדת בענינים המופלאים המבוארים בה בקשר לגאולה הקרובה, וענין נוסף שבה ה'נוגע לנו'² - שהיא השיחה האחרונה שזכינו לשמוע לע"ע מפי קדשו לקראת יום זה, אשר לקראתו, ובפרט כפי שמכונה "ראש השנה להתקשרות", מודגשים שבועתיים דברי קודשו של כ"ק אדמו"ר שליט"א בא' ממכתביו: "הלוואי והיו מדקדקים אנ"ש, ובפרט התמימים, בדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ אפילו בשיחותיו ובפרט אלו משנת השי"ת והשנה שקדמה לה"³.

על כן, כחלק עיקרי ממבצע ההתקשרות העולמי, יתאחדו תלמידי התמימים ברחבי תבל בלימוד שיחה זו, על יסוד פתגם ה'היום יום'⁴ הידוע, ש"כאשר . . קורא את השיחות שלי וכו' הנה בזה היא ההתקשרות!"

1. ע"פ כתי"ק כ"ק אדמו"ר שליט"א מט"ו בשבט ה'תשי"א.

2. ראה מאמר קבלת הנשיאות, ד"ה "באתי לגני" ה'תשי"א.

3. אגרות קודש כ"ק אד"ש ח"ד ע' כד.

4. כ"ד סיון.

בפתח חוברת זו כדאי גם לציין את דברי כ"ק אדמו"ר שליט"א במכתבו⁵ מר"ח שבט תשי"א: "קונטרס ליו"ד י"ג שבט לא נדפס שנה זו, כי באשר כ"ק מו"ח אדמו"ר קבע בעצמו מאמר ליו"ד שבט הוא יום הסתלקותו, הרי מי יבוא אחר המלך לשנות בזה. וביום ההילולא שלו אנו אין לנו אלא ללמוד ולהעמיק במאמר זה גופא".

ואף אנן נעני' אבתרי⁶ בנוגע לתורתו שלו שליט"א, ובפרט השיחות האחרונות אותם זכינו לשמוע לע"ע - אשר הוא בעצמו קבעם כשיחות המיוחדות לתקופתנו זו, והוגהו על ידו באופן ד"נחתום בטבעת המלך", ונדפסו עם הכותרת "דבר מלכות" - הרי "מי יבוא אחר המלך לשנות בזה", ו"אנו אין לנו אלא ללמוד ולהעמיק בשיחות אלו גופא"!

אשר על כן, חובה וזכות קדושה היא לכל אשר בשם חסיד יכונה, ללמוד, לעסוק ולהתבונן⁷ בשיחות אלה, ובהם נהגה ועמם נחיה, ונביא תיכף ומי"ד את התגלותו המלאה והמושלמת של מלכנו שליט"א, ונשמע מפיו "תורה חדשה" - "דבר מלכות", "דיוטגמא חדשה שהכל רצין לקראתה"⁸ בפשטות ממש ובפועל ממש!

.

בחוברת זו יו"ל שיחת ש"פ בא תשנ"ב - מוגה, כאשר לראשונה נערך במתכונת מיוחדת ביאור על השיחה בשפה ברורה.

ידוע הוא כי שיחות כ"ק אדמו"ר שליט"א, ובפרט שיחות ה'דבר מלכות', מלאות בביאורים עמוקים הן בנגלה והן בחסידות, ובדרך כלל לצורך לימוד שיחה כזו והבנתה על בוריה נדרש ידע מוקדם ונרחב בתורת הנגלה ובפרט בתורת החסידות.

הביאור, שלראשונה נערך במתכונת זו, נועד לתת את האפשרות לכל אחד ואחד להבין את הענינים המדוברים ומבוארים בשיחה, ובהתאם לזה השתדלנו לבאר בשפה ברורה כל פרט וענין בשיחה שיתכן שהלומד יתקשה להבינו על בוריו, או שיתווסף לו בהבנת הענין לאשורו ע"י ביאורו מיסודו ממקורותיו.

בעריכת הביאור התבססנו על המבואר במקומות אחרים בנגלה ובחסידות, בעיקר באלו המצויינים במראי המקומות שבשיחה זו. אך זאת למודעי, כי הביאור הוא על-פי הבנת המערכת בלבד ועל אחריותה, ותקוותנו שזכינו לכוון להבנה הנכונה והאמיתית

5. וכן בפתח דבר לקונטרס פורים תשי"א - סה"מ (של אדמו"ר הרי"צ) תשי"א, ע' 178 הערה 11.

6. ראה גם 'דבר מלכות' ש"פ תזריע-מצורע ה'תש"א, הערה 67.

7. ראה 'דבר מלכות' ש"פ בלק ה'תש"א ס"י: "לכל לראש המחשבה וההתבוננות לידע ולהכיר שעומדים כבר בהכניסה לימות המשיח, "הנה זה בא", כיון שכבר כלו כל הקצין, וכבר עשו תשובה, וסיימו כל עניני העבודה בשלימות, ככל פרטי הדברים האמורים לעיל".

8. ראה פי' רש"י על התורה, דברים ו, 1.

בדברי קדשו, והלומד ידע להבדיל ולהבחין בין דברי הרב לדברי התלמיד. אנו מקווים כי ביאור זה יהיה לתועלת התמימים ואנ"ש בלימודם, ויוסיף אומץ בלימוד תורת כ"ק אדמו"ר שליט"א, ובפרט בשיחות אלו.

מבנה הביאור:

בתחילת החוברת - מהלך השיחה בקצרה, וחלוקת השיחה לפי הנושאים המדוברים בה, על מנת להבהיר ללומד את חוט השני העובר לאורך כל הנושאים המדוברים השיחה, במהלך בנוי ומסודר, דבר דבור על אופנו, כך שהלומד יוכל להיעזר בו רבות במהלך לימוד השיחה.

לאחר מכן - השיחה עצמה (בתרגום חפשי ללה"ק) והביאורים על השיחה, שבאו בהערות נפרדות מתחת להערות השוליים המקוריות. ההפניות בגוף השיחה להערות ביאור אלו באו באותיות (עלימנט להבדיל מהפניות המספרים להערות המקוריות של השיחה המוגהת).

לצד גוף השיחה נוספו - כעין כותרות בצידי הטקסט, שיכוונו את הלומד להתמקד בהבנת הנושא המרכזי המבואר בכל סעיף, וכפי שהוא משתלב במהלך השיחה הכללי. תודתנו לחברי המערכת: הת' מתתיהו יהודה הלוי לוינסון והת' חיים דוד לנדא, שעמלו ויגעו על עריכת הביאור, ולכל התמימים שעזרו וסייעו בהכנת החוברת לדפוס.

תודה מיוחדת על הסיוע למערכת בכל המצטרך, להרה"ת שלום דובער שי' וולף והרה"ת מאיר שי' וילשאנסקי.

.

בתקווה ובביטחון שהעיסוק בלימוד שיחות אלו, ובפרט כחלק מ"מבצע התקשרות עולמי" זה, בתור מתנה משותפת מתלמידי ההתמימים ברחבי תבל לאבינו מלכנו שליט"א, ימהר ויביא תיכף ומיד את התגלותו המלאה והמושלמת לעין כל, ויכירו וידעו כל יושבי תבל במלכותו, ותהי' הורדת השכינה למטה בגשמיות, אשר "זה תלוי בכל אחד ואחד מאתנו - דור השביעי". ונזכה זעהן זיך מיט'ן רבי'ן והוא יגאלנו!²

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

איגוד תלמידי הישיבות המרכזי

ישיבת תות"ל המרכזית - 770 בית משיח

עשרה בטבת - "שלושים יום קודם החג"
ימות המשיח, ה'תשנ"ד - "בביאת משיחא" לפ"ק.

מהלך השיחה בקצרה

סעיפים א"ב

פתיחה:

התבוננות בשמה ותוכנה של הפרשה

בתחילת השיחה מעלה נקודות שיתבארו במהלכה: מדוע השם "בא אל פרעה" מבטא כל כך את תוכנה של פרשת הגאולה (ס"א), ומהי ההוראה מ"בא אל פרעה" כעת, אלפי שנים לאחר גאולת מצרים וביטול קליפת פרעה (התחלת סעיף ב).

סעיפים ב"ד

חלק ראשון של הביאור:

"בא אל פרעה" – גילוי העצמות לנשמה בגוף

פותח בדברי הזוהר אודות שרשו של פרעה בקדושה, "אתפריעו ואתגליין מיני' כל נהורין" (ב"ס). ומעמיק ומדקדק בדברי הזוהר, ומוכיח מתוכם ש"אתפריעו כל נהורין" הוא גילוי עצמותו יתברך. ולכן מובן פחדו של משה להיכנס לפרעה, היכן שמתגלה הקב"ה בכל עצמותו, גילוי שנברא - נשמה בגוף, אינו יכול לקבלו (ס"ג).

ומוסיף ומדקדק בדברי הזוהר ומבאר ביאור עמוק יותר, ש"אתפריעו כל נהורין" הוא כחו של עצמותו ית' לחבר את הגבול עם הבלי גבול. ומבאר שזהו הכח שניתן למשה, "בא אל פרעה", שיוכל להכיל את גילוי עצמותו ית' בתוך גופו המוגבל (ס"ד).

זוהי הנקודה העמוקה בשיחה - שבכחו הבלתי מוגבל של עצמותו ומהותו ית' להתגלות בתוך נברא גשמי. ומכאן ואילך מוסיף לבאר נקודה זו ולדון בה.

סעיפים ה"י חלק שני של הביאור: "בא אל פרעה" כהכנה לגאולה

מוסיף ושואל מה הצורך בנס זה, שנברא מוגבל יכיל את גילוי העצמות (תחילת ס"ה). ומבאר שגאולת מצרים היא הכנה למתן תורה בו החל חיבור עליונים ותחתונים, עד לשיא החיבור כאשר יתגלה שישראל וקוב"ה כולא חד, גילוי עצמותו ית' לכל יהודי (ס"ה).

ועל פי זה מובן שהנס ד"בא אל פרעה", גילוי עצמותו ית' למשה, הוא הקדמה לגילוי עצמותו יתברך לכל יהודי.

וזהו גם הביאור להנחת היסוד בה נפתחה השיחה, ש"בא אל פרעה" הוא הקדמת והתחלת (גאולת מצרים ו)הגאולה השלימה עצמה (סעיפים ז"ח).

[תוך כדי הענין נתבארו (ס"ו) דברי משה "כבד פה וכבד לשון אנכי", גם בקשר לנתבאר לקמן (ס"ב) אודות הענין של "כבד פה" אצל כ"ק אדמו"ר הרי"צ נ"ע].

מוסיף ומבאר ע"פ הנ"ל את הענין ד"וינצלו את מצרים", שגם הוא היה חלק מההכנה לגאולה ולדירה בתחתונים (ס"ט).

ומסיים הענין, שביציאת מצרים עדיין לא היתה שלימות בירור התחתון, והשלימות בזה תהיה רק בגאולה השלימה (ס"י).

סעיפים יא-יד גילוי עצמותו ית' בדור הגאולה

מדי שנה ביו"ד שבט, יום ההילולא של כ"ק אדמו"ר הרי"צ, הוא עולה בעילוי אחר עילוי - "בא אל פרעה" (ס"א). אך אצלו הגילויים העליונים אינם חודרים בגוף הגשמי ובכלי הדיבור, כיון שטרם נשלם בירור העולם וטרם הגיע זמן הגאולה השלימה. והחידוש דדורנו שדווקא בכוחו להשלים זאת, כיון שזהו דור הגאולה שבו בא משיח צדקנו (ס"ב).

זהו גם הקשר לענין "נטלו המאורות" (הסתלקות כ"ק אדמו"ר הרי"צ) כאשר מיד "נטלו המאורות" (ההמשך דדור התשיעי), כיון שזהו הדור שזוכה לביאת משיח כנ"ל (ס"ג).

כעת מובנת גם התשובה לשאלה השנייה בתחילת השיחה [ס"ב] - מהו הלימוד עתה מ"בא אל פרעה". שעתה הגיע הזמן שיהיה "אתפריעו כל נהורין" בגשמיות העולם בביאת המשיח מיד (סי"ד).

סעיפים טו"ח המעשה הוא העיקר

ההוראות מכל האמור בנוגע לפועל:

קבלת החלטות בכל העניינים שתבע בעל ההילולא, וקבלת החלטה להשלים את ענין הדיבור שהיה חסר אצל בעל ההילולא, הן על ידי לימודו לעצמו והן על ידי הפצת המעיינות לאחרים (ט"ו), כולל ובמיוחד פעולות עם נשים וטף (ט"ז).

ובכללות: שכל מציאותו חדורה ב"כל נהורין" של התורה והמצוות, ובאחדות המוחלטת עם הקב"ה (סי"ז).

וע"י ההחלטה בהנ"ל יוצאים תיכף ומיד לגאולה השלימה ובעל ההילולא בראשינו (סי"ח).

דבר מלכות

עם ביאורים

משיחות יום ד' פ' בא, ג' שבט, ו' שבט ה'תשנ"ב

— תרגום מאידית —

פתיחה
והנחת יסוד:
הגאולה
מתחילה
בציווי "בא אל
פרעה"

פרעה", בהיותו ההתחלה ושם פרשת הגאולה, ונוסף לכך התחלה הנאמרת (לא כהקדמה לענין אחר, אלא) בתור ציווי בפ"ע של הקב"ה למשה ("ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה", ותו לא⁵) — ש"בא אל פרעה" הוא הקדמה לגאולה עצמה⁶ והתחלתה בפועל⁷.

ויתירה מזו: ע"פ הידוע⁷ שיציאת מצרים היא התחלת ופתיחת (כל הגאולות, כולל) הגאולה העתידה (עלי' נאמר⁸ "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"), יש לומר, ש"בא אל פרעה" (התחלת גאולת מצרים) הוא הקדמה גם לגאולה העתידה.

וצריך להבין השייכות ד"בא אל פרעה" לגאולה — דלכאורה תוכנם הפוך: "בא אל פרעה" מורה שפרעה נמצא בתוקף, ומשה

א. ציווי ה' למשה "בא אל פרעה" הוא ההתחלה — ושמה¹ — של הפרשה שמדובר בה אודות גאולת בנ"י בפועל ביציאת מצרים², "ויהי בעצם היום הזה יצאו כל צבאות ה' מארץ מצרים גו' הוציא ה' את בני ישראל מארץ מצרים על צבאותם"³.

מכיון שכל פרשת יציאת מצרים נקראת על שם "בא אל פרעה" (וכידוע⁴ ששם הפרשה מורה על תוכן כל הפרשה⁵), מובן, ש"בא אל פרעה" קשור ונוגע לתוכן גאולת מצרים (בהמשך הפרשה).

כלומר: נוסף לכך שכל פרטי שליחותו של משה אל פרעה הם הכנה לגאולת מצרים, ניתוסף בזה בנוגע ל"בא אל

(1) כן נקראת ("בא אל פרעה") ברמב"ם סדר תפלות כל השנה (בסוף ספר אהבה), ובאבודרהם בסדר הפרשיות וההפטרות.

(2) משא"כ בפ' שמות ובפ' וארא מדובר אודות ההבטחה וההכנה ליצי"מ.

(3) פרשתנו יב, מא. נא.

(4) ראה לקו"ש ח"ה ע' 57 ואילך. ובכ"מ.

(5) ראה לקו"ש ח"ו ע' 57 ואילך. וש"נ.

(6) ראה בארוכה סה"ש תנש"א ח"א ע' 273 ואילך.

(7) ד"ה כימי צאתך תש"ח פ"ב (ע' 164).

(8) מיכה ז, טו.

ביאורים

לדוגמא בשיחה המצויינת בהערה 4 בשיחה).

ב היינו, דמזה ש"בא אל פרעה" הוא ההתחלה והשם שבו נקראת פרשת הגאולה, וגם נאמר כציווי בפני עצמו ללא פירוט על אמירה לפרעה וכדומה, מובן שיש בו תוכן בפני עצמו, השייך לגאולת מצרים.

א בשיחות כ"ק אדמו"ר שליט"א מבואר שהשם של כל פרשה לא נקבע רק משום שהוא מופיע בתחילת הפרשה, אלא מכיון ששם זה מבטא את תוכן כל הפרשה, וממילא זהו באמת שמה של הפרשה על פי תורה, וכבלשון הקודש בכלל, שהשם של כל דבר מבטא את תוכנו (ראה

שאלה
מתבקשת:
לכאורה "בא
אל פרעה"
מורה על
תוקף הגלות

תחילת
ביאור:
לפרעה יש
שורש עליון
בקדושה

ויש לומר הביאור בזה ע"פ הידוע שכל ענין בעולם, אפילו דברים שהם היפך הטוב והקדושה, יש להם שורש למעלה בקדושה⁷. וזהו (שרשם בקדושה) אמיתת ענינם¹², אלא לאחר ריבוי השתלשלות, בכמה וכמה מסכים ופרסאות והעלמות והסתרים כו', נשתלשל מזה למטה דבר הפכי¹³.

כמו כן הוא בנוגע לפרעה: איתא בזהר¹⁴ (על הפסוק¹⁵ "והקל נשמע בית פרעה") "בית¹⁶ פרעה דא היא סימנין לעילא, ביתא דאתפריעו ואתגליין מיני כל נהורין וכל בוצינין, כל מה דהוה סתים מתמן אתגלי, ובגין כך קב"ה אפיק כל נהורין וכל בוצינין בגין לאנהרא להווא קול דאקרי קל בלא וא"ו". ומפרעה

(12) ובתורה נאמרים הענינים כפי שהם לאמיתתם בשרשם בקדושה, כמבואר במק"א (ראה לקו"ש ח"כ ע' 341 ואילך. ספר השיחות תשמ"ח ח"א ס"ע 36 ואילך. ועוד) בענין "יעקב ועשו האמורים בפרשה" (ל' רש"י ר"פ תולדות).

(13) ראה בארוכה סה"ש תשמ"ח שם. וש"נ.

(14) ח"א ר"ן, א.

(15) ויגש מה, טז.

צריך לבוא אליו ("בא") ולהזדקק אליו (עד שפרעה אמר לו בהמשך הפרשה⁹ "לך מעלי השמר לך אל תוסף לראות פני כי ביום ראותך פני תמות"), להיפך מגאולת מצרים שענינה לבטל את תוקף פרעה ולנצחו, ועי"ז – להשתחרר, לצאת וללכת (מפרעה מלך) מצרים?!

ב. ויובן בהקדים שאלה כללית בענין "בא אל פרעה":

כל ענין בתורה הוא ענין נצחי¹⁰ ו(במילא) הוראה נצחית לכל הדורות. ועפ"ז – מהי ההוראה הנצחית מ"בא אל פרעה", לאחר שביטלו וניצחו את פרעה (מלך מצרים) בגאולת מצרים, ועאכו"כ לאחר הגאולה האמיתית והשלימה כש"ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ"¹¹, ולא נשאר שום רושם מפרעה, ומעין ובדוגמת זה – בסוף זמן הגלות, כשנסתיימו כבר כל הברורים דקליפת פרעה וכיו"ב (כמדובר פעמים רבות)³.

שאלה
נוספת:
מהי
המשמעות
העכשווית
של פגישת
משה ופרעה

(9) יו"ד, כח.

(10) ראה תניא רפי"ז. ובכ"מ.

(11) זכר"י, ג, ב.

ביאורים

בעולם, יש מקור נעלה בקדושה, ורק לאחר צמצומים רבים והשתלשלות העולמות, בא הדבר בציור של רע כפי שנראה לנו למטה. מובן אם כן, שגם בנוגע לרע, המציאות האמיתית שלו היא ענינו בקדושה כפי שהוא בשורשו למעלה. (וכמבואר ענין זה בארוכה בשיחות המצויינות בהערה 12 בשיחה).

¶ תרגום: "בית פרעה זהו סימן על העליונים, בית שממנו נפרעים ומתגלים כל האורות וכל המאורות. כל מה שהיה סתום, משם מתגלה. ובשביל זאת הקב"ה הוציא כל האורות וכל

בפשטות, המשמעות של הציווי "בא אל פרעה" היא לברר את קליפת פרעה, וממילא היה מקום לומר שגם עכשיו זוהי ההוראה מענין זה. אך בגאולה השלימה (ומעין זה כבר כעת, לאחר שנסתיימו כל הברורים דקליפת פרעה - ראה שיחת ש"פ וישלח תשנ"ב ועוד), כשכבר לא קיימת קליפת פרעה, הוראה זו אינה רלוונטית. ונשאלת השאלה שבפנים: מהי ההוראה הנצחית - עכשיו - מפסוק זה?

¶ מקורו של כל דבר בעולם הוא הרי מאלוקות. במילא מובן, שגם לדברים הרעים הקיימים

לי, מאי בא, אלא דעייל לי קב"ה אדרין בתר אדרין לגבי תנינא חדא עלאה תקיפא דכמה דרגין משתלשלין מני, ומאן איהו רזא דתנין הגדול, ומשה דחיל מני לא קריב אלא לגבי אינון יאורין ואינון דרגין דילי, אבל לגבי דחיל ולא קרוב בגין דחמא לי משתריש בשרשין עלאין, כיון דחמא קב"ה דדחיל משה ושליחן ממנן אחרנין לעילא לא יכלין לקרבא לגבי, אמר קב"ה הנני עליך פרעה מלך מצרים התנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו¹⁹,

(19) יחזקאל כט, ג.

בשרשו דקדושה (הענין דפריעה וגילוי אלקותו ית'¹⁶), משתלשל פרעה למטה¹⁷, בכל תקפו בלעו¹⁸.

ג. עפ"ז יובן הענין ד"בא אל פרעה" בשרשו בקדושה:

בוהר פרשתנו¹⁸ מבאר הענין ד"בא אל פרעה" כפי שהוא בפרעה למטה: "מה' כתיב בא אל פרעה, לך אל פרעה מבעי

המשך
ביאור:
'פרעה'
דקדושה
הוא עצמותו
ולכן
יתברך, וכן
משה חושש
מהמפגש
עמו

(16) ראה תר"א ד"ה ויהי מקץ (לא, א). תר"ח שם רפ"א (עד, א). פ"ו (עז, סע"ד ואילך).

(17) תר"א שם לא, ג.

(18) לד, א.

ביאורים

וצמצומים. אך דרגת אלוקות זו של פרעה דקדושה, ענינה פריעת והסרת הכיסוי, ומצד דרגא זו יכולים להיות כל האורות העליונים בהתגלות גם כאן למטה. דרגא זו תתגלה בגאולה האמיתית והשלמה, שאז אכן לא יהיה שום כיסוי, והקב"ה יהיה גלוי למטה כמו למעלה. ץ תרגום: "מדוע כתוב 'בא אל פרעה', היה צריך לכתוב 'לך אל פרעה'. מהו 'בא' - אלא שהכניסו הקב"ה חדרים אחר חדרים אל התנין האחד העליון התקיף, שכמה דרגות משתלשלות ממנו, ומי הוא - סוד התנין הגדול. ומשה ירא ממנו, ולא התקרב אלא אל היאורים והדרגות שלו, אבל אליו ירא ולא התקרב כיון שראה את שורשו בשורשים העליונים. כיון שראה הקב"ה שירא משה, ושלוחים ממונים אחרים למעלה לא יכולים להתקרב אליו, אמר הקב"ה הנני עליך פרעה מלך מצרים התנין הגדול הרובץ בתוך יאוריו, והקב"ה צריך לעשות עמו קרב, ולא אחר, כמו שנאמר אני ה'".

ביאור: מאמר זוהר זה מבאר את הפחד של משה מפרעה בקליפה, ואילו כאן בשיחה מבאר הרבי שליט"א את ענינו של פרעה בקדושה, ולכן מבאר את מאמר זוהר במשמעות חיובית -

המאורות כדי להאיר את אותו קול שנקרא 'קל' בלא וא"ו".

ביאור: במאמר זוהר זה מתבאר ענינו של "פרעה" בקדושה, ובסעיף הבא יתחיל לבאר מהו "בא אל פרעה" במשמעות זו.

בפרשת ויגש נאמר "והקל נשמע בית פרעה". האות וא"ו, שהיא קו הנמשך מלמעלה למטה, מורה על ההמשכה והגילוי מלמעלה, והמילה 'קל' בלא וא"ו מורה על חיסרון בגילוי מלמעלה. ומבאר זוהר שהקב"ה הוציא את כל האורות והמאורות של "בית פרעה" בכדי להאיר את אותו 'קל', היינו למלא את החיסרון.

ף פריעה היא לשון גילוי של דבר המכוסה, כמו "ופרע את ראש האשה", שפירושו להסיר את הכיסוי מעל ראשה. וכן יש לזה גם משמעות של "פרוע", היינו למעלה מסדר - לגלות גם דברים שמצד הסדר הרגיל הם מכוסים. וכפי שיבואר בסעיף ד' שגם אופן התגלות האורות הוא למעלה מסדר והדרגה, באופן "פרוע" (ראה גם שיחוק' תשנ"ב ח"ב, ע' 565, שאלו הם שני הפירושים ב"אתפריעו").

האורות האלוניים אינם מתגלים לנבראים, אלא באופן מצומצם, על-ידי השתלשלות

נעלות באלקות – "כל נהורין וכל בוצינין, עד גם "כל מה דהוה סתים", והן באופן הגילוי – (ב) באופן ד"אתפריעו" מלשון פרוע (בלי סדר), היינו למעלה מסדר ומדידה והגבלה".

ויתירה מזו: ה"אתפריעו ואתגליין מיני' כל נהורין כו'" בא דוקא מעצמותו ומהותו ית' נבלשון הזהר: "בית פרעה כו' ביתא דאתפריעו ואתגליין מיני' כל נהורין כו' קב"ה אפיק כל נהורין כו'", שבבית (דירה) נמצא המלך בגילוי בכל עצמותו²¹ – שכן אור הוא מצ"ע מוגדר בגדרו וציורו של גילוי (אור), וכל דרגא והמשכה באור – נמשכת בסדר מסויים בהתאם לציורו וגילוי הפרטי, והגילוי (אור) הוא מצ"ע באופן של גילוי בסדר והדרגה; מובן מזה, שבכדי שיהי' הגילוי ד"כל נהורין כו'" ו"כל מה דהוה סתים" (היפך הגילוי), ועוד באופן של "אתפריעו" (למעלה מסדר והדרגה), ה"ז צריך לבוא מעצמותו ית', שהוא ה"מקור" (כביכול) ד"כל נהורין כו'" נבלשון הזהר בפרשתנו: העצם דפרעה "דכמה דרגין משתלשלין מיני'", ויחד עם זה "מקור" כזה שלמעלה לגמרי מגדר מקור וגדר

וקב"ה אצטריך לאגחא בי' קרבא ולא אחרא, כמה דאת אמרת אני ה'".

כלומר, שבגלל התוקף דעצם קליפת פרעה ("התנין הגדול") בביתו בארמון המלך (ששרשו "בשרשין עלאין"), פחד משה להכנס אליו לשם. ולכן לא אמר לו הקב"ה "לך אל פרעה" (שילך לבד), אלא "בא אל פרעה", שיבוא יחד עם הקב"ה ויכנס לפרעה, הקב"ה מכניס אותו יחד אתו אל הפנימיות והעצם דקליפת פרעה (אדרין בתר אדרין, חדרים לפניס מחדרים²⁰), בכדי לכבשו לגמרי ("לאגחא בי' קרבא").

לפ"ז צריך להבין מהו הפירוש ב"בא אל פרעה" דקדושה ("דאתפריעו ואתגליין מיני' כל נהורין"): בנוגע לפרעה דקדושה (גילוי אלקות) איך שייך לומר "דחיל משה", שמשא "יפחד" להכנס לשם לבדו, ושיזדקק לכך שהקב"ה יצווה עליו "בא אל פרעה", ויכניסו לשם ("עייל לי קב"ה") ?!

ויש לומר הביאור בזה:

פרעה דקדושה הוא גילוי הכי נעלה דאלקות, הן בעצם הגילוי – (א) גילוי כל האורות, כולל האורות והדרגות הכי

(21) ראה אה"ת בלק ע' תתקצו. המשך תרס"ו ס"ע ג. הנסמן בסה"מ מלוקט ח"ב ע' כז הערה 35.

(20) פי' דרך אמת.

ביאורים

כל אור וגילוי, שבסדר השתלשלות נקבע לפיו האופן בו יאיר ויתגלה בכל מקום (וכבה ערה ו). בהמשך הסעיף יבאר עוד יותר, שגילוי זה בא מעצמותו ומהותו ית' שלמעלה מכל הדרגות, כיון שרק ממנו יכול לבוא גילוי זה של כל האורות, ובאופן כזה של למעלה מסדר והדרגה.

שמשא מפחד מעוצמת הגילוי האלקי של פרעה בקדושה, כמבואר בהמשך הסעיף.

כלומר, לא רק שמצד דרגא זו דפרעה דקדושה מתגלים כל האורות העליונים כאן למטה, אלא גם שהתגלותם היא באופן בלתי מסודר, היינו, בלי להתייחס לציורו וענינו של

הגילוי ד"כל נהורין", ועוד גילוי באופן שלמעלה ממדידה והגבלה (אתפריעו), הבא מהעצמות?!

"אינון יאורין ואינון דרגין דילי", הגילויים דסדר השתלשלות, אותם יכול נברא לקבל, ולכן לא פחד משה לגשת אל פרעה כפי שנמצא בדרגא זו (בביתו), ועאכו"כ מחוץ לביתו²³). אבל כפי שפרעה מלשון "אתפריעו כו' כל נהורין" נמצא בביתו בכל התוקף – הגילויים דעצמותו ית' – מכך הוא נתיירא, כי נשמה בגוף מצ"ע לא יכולה לקבל זאת!

ויש לומר שזה מרומז גם בהמשך הפרשה: כשפרעה אמר למשה "לך מעלי

מאור ואור, ולכן מתגלים ממנו "כל נהורין כו' וכל מה דהוה סתים" ובאופן ד"אתפריעו"²².

עפ"ז מובן מדוע "משה דחיל מיני" ולא קריב", כי הוא ראה איך הגילוי דפרעה (דקדושה) מושרש "בשרשין עלאין", ולכן פחד להכנס ל"בית פרעה", בו ישנו גילוי העצם דפרעה דקדושה, שכן נברא מוגבל, נשמה בגוף, לא יכול לקבל את הגילויים הנפלאים דעצמותו ית', "דאתפריעו ואתגליין מיני" כל נהורין כו"; איך יכול נברא מוגבל לקבל את

(22) וראה תו"ח שבעה ערה 16 (עח, סע"א), ש"פרעה" מלשון פריעה וגילוי – "הוא בחי' התגלות הפנימית דוקא כי ל' פריעה לא שייך רק גלות מתוך ההעלם והכיסוי כו'". ועפ"ז מובן עוד יותר שהוא לא בכח האור (שענינו גילוי), כ"א דוקא בכח העצמות.

(23) ראה סה"ש תנש"א ח"א ע' 5-274. וש"נ.

ביאורים

מבטל את מציאותם של האורות העליונים, על אחת כמה וכמה שתבטל מציאותו שלו כנשמה בגוף גשמי מוגבל.

ההדגשה בשיחה היא על כך שהגוף הגשמי מצד עצמו אינו יכול לקבל גילוי זה, וזהו מכיון שגוף גשמי הוא מוגבל והגילוי דפרעה הוא בלתי מוגבל, ולכן לא יתכן שהנשמה תישאר בתוך הגוף המוגבל כאשר מתגלה לה גילוי זה. לכן גם הסכים משה לדברי פרעה "ביום ראותך פני תמות", כיון שאכן משה מצד עצמו אינו יכול לקבל את הגילוי דפרעה ולהמשיך לחיות חיים גשמיים (כמבואר בהערה 25 בשיחה).

ונקודת ההסבר בשיחה החל מהסעיף הבא, שעצמותו ומהותו ית' שהוא למעלה מענין התחלקות המדרגות ואינו מוגבל אפילו בגדר ד"בלי גבול", ביכולתו לתת (למשה) את הכח לקבל גילוי נעלה זה גם כנשמה בגוף מוגבל.

היינו, כפי שפרעה נמצא בדרגות השונות של סדר השתלשלות, לא פחד ממנו משה, ולכן הלך לפרעה קודם לכן אפילו בביתו, וכל שכן מחוץ לביתו. אך להיכנס לחדרים הפנימיים שבארמון המלך ("אדרין בתר אדרין"), ששם עיקר קביעותו ושם הוא נמצא בכל התוקף שלו, והיינו עצמיותו ומהותה של דרגת פרעה – מכך משה פחד.

כפי שהתבאר בסעיף זה, כל אור וגילוי מוגבל בגדרו וציוורו הוא (ובכללותו: ספירת החכמה מוגבלת בזה שהיא חכמה ולא בינה, ודרגת הכתר מוגבלת בזה שהיא כתר ולא א"ק, וכדו'). אך כאשר ישנו הגילוי של עצמותו ית' ו"אתפריעו מיני" כל נהורין" ללא הגבלות, מתבטל גדרו וציוורו של האור, כלומר: מתבטלת מציאותו (על דרך אור השמש ביחס לשמש עצמה). ומכך חשש משה, שכשם שהגילוי של אתפריעו כל נהורין

סיום חלק
ראשון של
הביאור:
עצמותו
יתברר נותן
כח למשה
להיפגש עמו

ד. על כך הוצרך להיות ציווי מיוחד ונתנית כח מיוחדת מהקב"ה למשה – "ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה", "עילל לי" קב"ה אדרין בתר אדרין": עצמותו ית' – שלמעלה מ(כל גדר ד) בלי גבול וגבול – מכניסה את משה לפרעה²⁴, שגם בהיותו נשמה בגוף מוגבל יוכל משה לקבל את הגילוי ד"אתפריעו כל נהורין" מעצמותו ית'!

והביאור בזה²⁵:

פרעה מלשון "אתפריעו ואתגליין מיני" כל נהורין כו" ניתן לפרש בשני אופנים: (א) הגילוי דכל האורות (כל נהורין) ובאופן ד"אתפריעו", למעלה מסדר והדרגה. שזה מורה שהגילוי בא מעצמותו ית' שלמעלה מגדר אור, ולא מתייחס לאור בגדרו וציוורו הוא, שכן מצד דרגת האור (אפילו בהיותו מעין המאור) אין הוא באופן ד"אתפריעו" (כנ"ל). (ב) "כל נהורין", דרגת וציוור האור גופא היא באופן ד"אתפריעו" – גילוי שלמעלה ממדידה והגבלה וציוור. דהיינו, שגם הציוור ומדידה והגבלה ד"כל נהורין"

השמר לך אל תוסף ראות פני כי ביום ראותך פני תמות", הסכים לכך משה באמרו "כן דברת לא אוסיף עוד ראות פניך"²⁴. ומזה מובן, שלדברי פרעה יש מקום בתורה וקדושה, אלא שכפי שזה בקדושה ה"ז טוב בשלימות. והענין בזה: מכיון שהגילוי דפרעה דקדושה הוא למעלה מכל מדידה והגבלה ("אתפריעו כל נהורין"), לכן "ביום ראותך פני תמות". מצד דרגת משה (מצ"ע)²⁵ אין ביכולתו של נברא בהשארו נשמה בגוף לקבל את הגילוי ד"ראות פניך" דפרעה, לראות את הפנימיות ("פניך") ד"אתפריעו כל נהורין", גילוי שלמעלה מכל מדידה והגבלה; הגילוי ד"ראות פניך" הוא דוקא כפי שהנשמה היא למעלה ממדידות והגבלות של הגוף הגשמי והמוגבל²⁶.

(24) פרשתנו יו"ד, כח-כט.

(25) ולכן הסכים משה לדברי פרעה "כן דברת לא אוסיף עוד ראות פניך", כי לדעתו – מצד דרגת משה – לא יתכן שאדם נברא, נשמה בגוף, יכיל בתוכו הגילוי דפרעה דקדושה. אבל באמיתית הענין – כן הוא בכח העצמות ("בא אל פרעה"), כדלקמן בפנים. (26) וע"ד "לא תוכל לראות את פני כי לא יראני האדם וחי" (תשא לג, כ).

ביאורים

נשארים בגדרם ומציאותם כפי הציוור וההגבלה שיש לכל אור, אך יחד עם זאת הם מתגלים באופן ד"אתפריעו", היינו, שהמדידה וההגבלה שלהם אינה סותרת לאופן גילוי זה, אלא גם היא נעשית באופן זה (ע"ד "מקום ארון - אינו מן המדה", ראה לקמן הערה לג). וחיבור הפכים זה יכול להיות רק בכח העצמות, כפי שממשיך ומבאר בקטע הבא, וכפי שיוסבר בהערה הבאה.

יא וזהו "בא אל פרעה", שמהלשון "בא" מובן שהקב"ה נכנס אתו, וזהו כי רק בכחו של הקב"ה יכול משה לקבל גילויים נעלים אלו. **יב** תמצית הביאור שבקטע זה: באופן הא', לא מתייחסים כלל לציוורם של האורות כפי שהם מצד גדרם הם, ולמרות שמצד המציאות והציוור והאורות ישנה סתירה לכך, למרות זאת מתגלים ה"כל נהורין" באופן של "אתפריעו" - למעלה מהציוור והסדר שלהם. באופן הב', ה"כל נהורין"

באיזה ציור והגבלה (ומצ"ע אי"ז באופן ד"אתפריעו"), נמשך בו מהעצמות³⁰ שלימות הגילוי ד"כל נהורין", ויתירה מזו שהמדידה והגבלה ד"כל נהורין" גופא היא באופן ד"אתפריעו", למעלה ממדידה והגבלה³⁰.

ומזה משתלשל למטה יותר הכח לחיבור ההפכים דבלי גבול וגבול (באור גופא), ולמטה יותר – החיבור דאור וכלי³¹, עד – החיבור דנשמה וגוף, שגם נשמה בגוף מוגבל יכולה לקבל את האור הבלי גבול עד לגילוי ד"פרעה", "אתפריעו כל נהורין" מעצמותו ית', ויתירה מזו – שנשמה בגוף תוכל להכנס לשם ("בא אל

(30) משא"כ מצד זה שעצמותו ית' הוא מופשט ולמעלה מכל גדר מאור ואור, הרי האור אינו מתייחס לעצמותו ית', והגילוי שלו אינו באופן ד"אתפריעו" שלמעלה ממדידה והגבלה, שזהו דוקא בכח העצמות.

(31) ראה לעיל הערה 27.

הוא באופן דלמעלה ממדידה והגבלה ד"אתפריעו"²⁷.

וחיבור ההפכים (ד"כל נהורין" ו"אתפריעו") בא דוקא מצד העצמות (כנ"ל ס"ג): ידוע²⁸ שהאור (קודם שנתגלה) כלול בעצמות המאור ממש, רק ששם אי"ז בבחי' אור; שם נמצא הוא ביכולת העצמות (וקדמון כקדמותו ית'²⁹), שנושא הכל וכל יכול, ו"אתפריעו מיני' כל נהורין". ולכן, גם כשהאור נמשך בגילוי (בציור אור), שקשור

(27) ראה תו"ח שם (עז, סע"ד ואילך) ב' פירושים ב"פרעה" מלשון פריעה וגילוי: גילוי החיצוניות, וגילוי הפנימיות (שזהו אמיתית ענינה של פריעה, כנ"ל הערה 22). ושם (בהמשך לפירוש השני ב"אתפריעו"): "עיקר המכוון שהוא בהשתלשלות העולמות שיהי' התגלות הפנימי' בחיצוני' הכלי דוקא באופן שלא יסתיר הכלי לאור כלל וכמו שהי' במ"ת. . וכמו שיהי' לע"ל כו".

(28) המשך תרס"ו ע' קפב ואילך.

(29) שם ע' קסט.

ביאורים

לקרוא לו 'אור', כי אינו בבחי' אור וגילוי ממש אלא 'כולת להאיר', כלומר שביכולת עצמותו ית' להאיר אור. היכולת אינה דבר נוסף כלל, אלא זהו עצמותו ית' ממש.

ונקודת המוסבר בפנים כאן: מכיון שגם בחי' האור כפי שכבר נמשך בגילוי כמציאות וציור של "אור", באה מיכולת העצמות להאיר, שזהו העצמות ממש, שהוא למעלה מהגדרים של "גבול" ובלי גבול, לכן יכולה להימשך בו מהעצמות גם שלימות הגילוי של "אתפריעו כל נהורין", היינו שהגילוי הוא באופן של "אתפריעו" – שמתגלים "כל נהורין" (אופן הא' הנ"ל), ויתירה מזו, שה"כל נהורין" עצמם הם באופן של "אתפריעו", (אופן הב' הנ"ל).

י"כ אדמו"ר הזקן נ"ע מבאר באגה"ק שהאור הוא מעין המאור, כמוזכר גם בתחילת סעיף זה (ולכן יש לו את כח המאור ועל ידו היא ההתהוות). זוהי אמנם ההסתכלות הכי עמוקה ופנימית על המושג 'אור', שהוא מעין המאור – מעין עצמותו ית', אך עדיין ניתן לומר עליו שהוא כמו דבר נוסף שנמשך מעצמותו יתברך (שדווקא הוא מתלבש להוות את העולמות – בכח העצמות, כנ"ל – ולכן אין מצד זה שינוי בעצמותו ית' – המאור בעצמו).

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע (בהמשך תרס"ו המצויין בהערה 28 בשיחה) מעמיק יותר בדברי כ"ק אדה"ז נ"ע, ומבאר שיש בחי' באור כפי שהוא כלול ממש בעצמותו יתברך ואי אפשר

התורה והמצוות למטה לבני נשמות בגופים, בכדי שיוכלו למלא את תכלית וכוונת בריאת כל העולם: נתאוה הקב"ה להיות לו יתברך דירה בתחתונים³⁴, שבמידה והגבלה והעלם והסתור דנשמה בגוף בתחתונים, יהי גילוי העצמות, (כביכול) כמו אדם הנמצא בגילוי בכל עצמותו בדירתו הפרטית²¹ (ומכ"ש בנוגע להקב"ה, בורא העולם ומנהיגו¹⁰), כפי שיתבצע בשלימות הגילוי בגאולה האמיתית והשלימה (ומעין זה הי' במתן תורה), כמ"ש³⁵ "ולא יכנף" עוד מוריד³⁶, הוא יהי בדירתו בגלוי בלי שום לבושים, אפילו בלי הלבושים הכי עליזים (כנף העליון).

וכידוע³⁷, שקודם מתן תורה, היתה ה"גזירה"¹⁰ בין עליונים ותחתונים, שעליונים לא ירדו למטה ותחתונים לא

(34) ראה תנחומא נשא טז. שם בחוקותי ג.
במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפ"ו.
(35) ישעי' ל, כ.
(36) תניא שם (מו, א).
(37) ראה תנחומא וארא טו. שמו"ר פי"ב, ג.
ועוד.

פרעה"), "אדרין בתר אדרין", בפנימיותו ובתוכיותו³² ממש.

בזה נסתיים חלק ראשון של הביאור. ובנקודת התמצית - "בא אל פרעה" הוא נתינת כח מיוחדת למשה לבוא ולהתאחד עם עצמותו יתברך. כעת מתחיל חלק שני של הביאור: מדוע פגישת משה עם עצמותו יתברך היא ההקדמה לגאולה.

ה. ביאור הטעם מדוע עשה הקב"ה את החידוש ד"בא אל פרעה", שמשה כנשמה בגוף יוכל לקבל את הגילוי ד"אתפריעו כל נהורין" - יובן ע"י ביאור התוכן דגאולת מצרים בכלל (ש"בא אל פרעה" הוא ההקדמה והתחלה לזה, כנ"ל):

הכוונה¹⁰ דגאולת מצרים היא - מתן תורה, כפי שהקב"ה אומר למשה מיד בתחילת שליחותו: "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה"³³. החידוש דמתן תורה הוא - נתינת

(32) ראה אוה"ת וארא ע' קצו (בפירוש "בא אל פרעה" דלע"ז).
(33) שמות ג, יב.

תחילת
ביאור (חלק
ב): הגאולה
היא התגלות
והתאחדות
עצמותו
יתברך עם בני
ישראל

ביאורים

לבשו, ועל כך אומר הפסוק, שהקב"ה "לא יכנף", היינו לא יתכסה בשום כנף או לבוש. וכן במדרשים (המצויינים בהערה 37 בשיחה) מבואר ענינו של מתן תורה במשל למלך שגזר גזירה שבני סוריא לא יעלו לרומי ובני רומי לא יעלו לסוריא, ויום אחד ביטל את הגזירה. כך הקב"ה ברא את העולם בצורה כזו שעליונים ותחתונים לא יכולים להתחבר, היינו שהקדושה לא יכולה לחדור בגשמיות, ובמתן תורה בטלה גזירה זו, וניתן לבני ישראל הכח שעלידי התורה ומצוות תחדור הקדושה גם בדברים הגשמיים.

יד המטרה והתכלית.
טו כשהאדם בדירתו הפרטית הוא מתנהג כרצונו ללא נימוסים מותרים, וממילא שם הוא בהתפשטות הכי גדולה. על כך אומר כאן, שמכ"ש הקב"ה, כיון שהוא בורא העולם ומנהיגו (ולא רק שהעולם שייך לו והוא דר בו), ודאי שראוי שיהיה בעולם באופן הכי עצמי וגלוי.
טז "ולא יכנף עוד מוריד" - פסוק זה בישעיה מדבר על הגאולה, ופירושו שהקב"ה יתגלה בעולם בתכלית הגילוי, ללא שום כיסוי. כשאדם רוצה להסתתר הוא מתכסה, לדוגמא, בכנף

מענין
לענין ט:
ביאור טענת
משה "כבד
פה וכבד לשון
אנכי"

ו. ובהקדים, שעד"ז מצינו בהתחלת
שליחותו של משה להוציא את בני"
ממצרים:

בביאור טענת משה להקב"ה "לא"³⁹
איש דברים אנכי גו' כי כבד פה וכבד לשון
אנכי", ולכן "שלח"⁴⁰ נא ביד תשלח"⁴¹ –
מבואר בכ"מ"⁴², שבגלות מצרים "דיבור
(משה) הוה בגלותא"⁴³, ולכן טען משה
שעל ידו לא יכולה להיות הגאולה
למטה⁴⁴.

(39) שמות ד, י.

(40) שם, יג.

(41) "ביד מן דכשר למשלח" (תרגום אונקלוס
ע"פ), "שלח נא ביד אדם מדבר צחות שיהי' כשר
וראוי לשליחות נכבדות כזאת כו'" (רמב"ן שם).

(42) זח"ב כה, ב. ד"ה ויאמר גו' מי שם פה
באוה"ת שמות ע' עה. ד"ה הנ"ל תרכ"ז (ע' עה
ואילך). תרנ"ח (ס"ע עו ואילך).

(43) לשון הזהר שם.

(44) וראה ד"ה ויאמר גו' מי שם פה תרע"ח (ע'
קלח), שפליאת משה היתה "איך יכול להיות גילוי

יעלו למעלה, ובמתן תורה נעשה ביטול
הגזירה, הנתינת כח להמשיך בתחתונים
את הגילוי דעליונים, עד לדרגות הכי
נעלות באלקות, עד דעצמות ומהות, כך
שהגוף הגשמי בעולם הזה הגשמי יהיה
קדוש, עד לדירה לו יתברך – עד שבכל
העולם מתגלה ש"ישראל וקוב"ה כולא
חד"³⁸.

מזה מובן, שבגלות מצרים ויציאת
מצרים – המהוים הכנה לגילוי העצמות
למטה במתן תורה – מודגשת ההקדמה
לביטול הגזירה, המעבר ממצב של פירוד
בין עליונים ותחתונים למצב של אחדות
ביניהם, כהכנה לשלימות האחדות ביניהם
במתן תורה עצמו.

ויש לומר ששלב עיקרי בזה נפעל ע"י
ציווי ה' למשה "בא אל פרעה", כדלקמן"י.

(38) ראה זח"ג עג, א.

ביאורים

כיצד האורות הגדולים יכולים להתגלות בכלי
הדיבור, וה' עושה נס מיוחד לשם כך. ונקודה
זו דומה ומתקשרת לרעיון הכללי של השיחה,
שמשה חושש מהגילוי של עצמותו ית' אליו
כנשמה בגוף וצריך לזה כח מיוחד מעצמותו ית'.
נקודה זו מתקשרת גם למדובר בהמשך
השיחה (סעיף יב) בנוגע לכ"ק אדמו"ר הרי"צ
שכח הדיבור שלו היה ב"גלות".

כשביקש הקב"ה להטיל על משה רבינו את
השליחות לגאול את עם ישראל, טען משה
שאין הוא הראוי לכך, ולכן ביקש "שלח נא ביד
תשלח", היינו ביד מישהו אחר שראוי, כיון שהוא
(משה) "כבד פה וכבד לשון".

הפירוש הפשוט בכך הוא שדיבורו של משה

יח ענין זה - שה"בא אל פרעה" היווה שלב
עיקרי בחיבור בין העליונים והתחתונים
והמשכת הקדושה למטה, יבואר בסוף סעיף ח.
קודם לכן, כדי להבין יותר את פחדו של משה
והבאתו אל פרעה על ידי הקב"ה, מקדים בסעיף
הבא לעסוק בענין אחר, ובס"ז יחזור לעסוק
בענין "בא אל פרעה", ולאחר מכן בס"ח כנ"ל
יחזור ויבאר כיצד הוא שלב עיקרי בהכנה למתן
תורה.

יט כאמור, סעיף זה אינו עוסק בנושא הכללי
של השיחה - דברי ה' למשה "בא אל פרעה",
אלא במאורע מוקדם יותר - הדין ודברים בין
משה לה' על יכולת הדיבור שלו.

ונקודת הביאור בפסוק זה, שמשה לא מבין

"דהיינו מי שהוא מעולם התקון"⁴⁷, בו הכלים מרובים להכיל האורות.⁴⁸

וע"ז ענה לו הקב"ה "מי שם פה לאדם גו' הלא אנכי הוי' גו' ואנכי אהי' עם פיך והוריתיך אשר תדבר"⁴⁸: מצד עצמותו ית' שהוא כל יכול (והוא המקור לכלי הפה דעולם התיקון והאורות מרובים דתהו), הוא יכול לפעול שגם בגלות מצרים, וגם אצל משה (שמצ"ע הוא למעלה מגילוי בכלים), יהי' הגילוי בדיבור בפה, "ואנכי אהי' עם פיך", "פי", אף שמצד שרשך מתהו אין לך כלים כאלו⁴⁹ אבל אנכי הוי' שעשיתי את הכלים דתקון ואת עולם התהו אני יכול להפך הדבר להתערב בחי' תהו ותקון יחד היינו המעלות דשניהם, שיהיו האורות מרובים כמו בתהו כו' וגם

(48) שמות ד', י"ב.

ובשרש הענינים ה"ז בגלל מעלת משה, שמצ"ע הוא בדרגא שלמעלה מגילוי בדיבור, למעלה אפילו מהגילוי דתורה שבכתב ותושבע"פ למטה נ"כבד⁵⁰ פה באורייתא דבעל פה וכבד לשון באורייתא שבכתב⁵¹, משה⁴⁶ הי' "כבד פה" כי "שרשו מתהו ששם היו האורות גדולים ולא היו יכולים להתלבש בכלים, וזהו ענין כבד פה שלא הי' יכול להשפיע אור שכלו לתוך כלי הפה"⁴⁷, ולכן אמר "שלח נא ביד תשלח" (משיח צדקנו⁵²),

ואו"ס עד למטה מטה, וגם ראה הקליפה הקשה דמצרים שמונע ומעכב ביותר כו". וראה ד"ה זה תרל"ד (ע' קכ). תשי"ט.

(45) זח"ג כח, רע"א. וראה מקומות שבהערה 42.

(46) בהבא לקמן – ראה תו"א ואר"א ד"ה ויאמר

גו' מי שם פה (נא, ד ואילך). תו"ח שם (נט, א ואילך).

(47) ל' התו"א שם, ב.

ביאורים

בקבלה מדובר על עולם ה'תהו' בו האורות מרובים והכלים אינם יכולים להכיל אותם, כך שנעשית 'שבירת הכלים', וכתוצאה נפלו מכך ניצוצות מהאור האלוקי לרשות הקליפות. בעולם ה'תיקון' לעומת זאת, הכלים מרובים ובכוחם להכיל את האור, אלא שהאורות מועטים.

שורשו של משה רבינו הוא מעולם התהו, ולכן מצד עצמו היה למעלה מהתגלות בכלים, וכמבואר בשיחה, זהו מצד גודל מעלתו - ריבוי האורות. ולכן היה כבד פה וכבד לשון, כיון שהאורות אצלו היו גדולים מכדי להתלבש בכלי הפה. ולכן חשב כנ"ל שהוא לא יכול לפעול את הגאולה למטה, אלא רק משיח, ששורשו מעולם התיקון, שענינו שכל האורות מתלבשים בכלים ומתגלים למטה.

נד שיוכלו להלביש ולגלות למטה את האורות העליונים.

היה יוצא באופן לא מובן. אך כאן בשיחה מביא את ביאור החסידות במשמעות הפנימית של ענין זה: שורשם של אותיות הדיבור הוא בכתר עליון דאצילות, ועלידי מלכות דאצילות הם באים ונמשכים לעולמות התחתונים (בי"ע). אך אצל משה אותיות הדיבור לא ירדו לדיבור בפה, ולפי המשמעות הפנימית בזה, חשב משה שעל ידו לא יכולה להיות הגאולה - המשכת הגילויים בעולם. **נא** היינו, שדרגתו של משה נעלית מכדי להתלבש בהתגלות בכלי הדיבור, אפילו בדיבור של דברי תורה (שבכתב ושבעל"פה).

נב לפי אחד הפירושים, באמירתו "שלח נא ביד תשלח" כוונת משה היתה שהקב"ה ישלח את משיח, הגואל האחרון, לגאול את ישראל גם בגאולת מצרים.

נג כדי שתהיה התגלות אור אלוקי, צריך שיהיה כלי המכיל את האור, שבו האור יתגלה.

נפעל ע"י הגילוי ד"אנכי (אהי עם פך) "דמתן תורה (התחלת עשרת הדברות)⁵⁶, שלכן בכחו לפעול יציאת מצרים ("אף שהדיבור הוא בבחי' גלות"), רק בכדי שיהי' גילוי הדיבור לגמרי בכללות העולם צ"ל שבירת קליפת מצרים ע"י "אנכי אהי עם פך"⁵⁷, וזה מביא לאח"ז – את גילוי הדיבור במתן תורה, "אנכי ה' אלקיך"⁵⁸, שאז⁵⁸ משה התרפא לגמרי⁵⁷.

ז. עפ"ז יוכן ג"כ הענין ד"בא אל פרעה" דקדושה בגלל זה ש"משה דחיל מיני"^{כח}:

משה מצד דרגתו הוא (מצ"ע) – "כבד פה וכבד לשון" (בגלל ריבוי האורות הגדולים שלמעלה מכלים) – חשש איך יוכלו הכלים לקבל את האורות הגדולים ד"אתפריעו כל נהורין"; וזהו החידוש בציווי הקב"ה אליו "בא אל פרעה", "עייל

בחי' המעלה דתקון שיהיו הכלים מרובים מאד"^{כד}.

אלא שאז – במצרים – "ואנכי אהי עם פך" הי' גילוי בדרך נס^כ – שבשעה שמשה דיבר עם פרעה "יהיו דבריו נכונים"⁵⁰ ונוסף לכך גם "אהרן אחיך יהי נביאך"⁵¹, "ודברת אליו ושמת את הדברים בפיו גוי"⁵², "הוא יהי לך לפה"⁵³ – בכדי שהדיבור יתגלה בשלימות, גם בדרך הטבע. אבל הוא לא התרפא אז⁵⁴, שלכן לאח"ז אמר משה "אני ערל שפתיים"⁵⁵. וזה

(49) תו"א שם נב, סע"ב-ג. וראה תו"ח שם בסופו (סח, א): "הלא אנכי כו' כי כל יכול לעשות מתהו תיקון ומתיקון תהו... יכול לעשות ג"כ היפך האור לכלי והכלי לאור... ויכול להיות היש בבחי' אין והאין בבחי' יש כו'".

(50) שמור"ר פ"ג, טו. הובא באוה"ת שבעה ערה 42.

(51) וארא ז, א.

(52) שמות שם, טו.

(53) שם, טז.

(54) דב"ר רפ"א. זח"ב שם. רמב"ן שמות ד,

יוד. וראה גם שמור"ר שם.

(55) וארא ו, יב. ל.

חזרה לענינו: התאחדות משה עם עצמותו יתברך, היא תמצית ה"דירה בתחתונים"

(56) יתרו כ, ב. ואתחנן ה, ו.

(57) סד"ה מי שם פה תרנ"ח (ע' פז).

(58) דב"ר וזהר שבעה ערה 54.

ביאורים

יציאת מצרים", כלומר, ששלימות זו שתהיה עלידי הגילוי דמתן-תורה, היא הסיבה לכך שניתן למשה הכח לשבור ולבטל את קליפת מצרים (עלידי שהיה גילוי דיבורו בדרך נס) – כדי שעלידיזיה יוכל להיות הגילוי של מתן תורה (שאכן הביא את גילוי הדיבור בשלימות ובקביעות, היינו שמשה התרפא לגמרי, כנ"ל).

כח כאן חוזר לענין שהפסק בו בסיום סעיף ה – קבלת משה את הגילויים הנעלים של פרעה דקדושה. וכעת מתבאר יותר ע"פ הביאור בסעיף הקודם שמשה מצד עצמו הינו למעלה מגילוי בכלים, אך בכחו של הקב"ה מתגלים אצלו כל האורות בכלים.

נה ובמילא גם האורות המרובים של משה יתגלו וירדו למטה.

כו כלומר, אף שבפועל, בעומדו לפני פרעה, היה דיבורו של משה ברור, היה זה באופן של נס חדש בכל פעם, ולא שמשה התרפא. ורק במתן תורה התרפא לגמרי, על ידי גילוי העצמות שהיה אז, כפי שממשיך ומבאר בפנים.

כז כוונת הדברים: גילוי העצמות בשלימות, באופן שיכול להביא את שלימות גילוי הדיבור למטה בעולם (היינו, שמשה יתרפא), היה דוקא במתן-תורה. אך כדי להגיע למתן תורה, היה צריך שתהיה קודם שבירת קליפת מצרים. ועל כך כותב כאן: "שלכן בכחו לפעול

המשך
ביאור:
התאחדות
משה עם
עצמותו ית'
היא ההכנה
המתאימה
לגאולה

ח. עפ"ז יובן ג"כ מדוע "בא אל פרעה" הוא הקדמה והתחלת הגאולה^{כט},
[נוסף לפירוש הפשוט, שע"י "בא אל פרעה" דלעו"ז נעשה ביטול ושבירת קליפת פרעה כפי שהוא בתקפו בארמון המלך⁶⁰, שזוהי התחלת הגאולה – ישנו בזה ענין עיקרי]:

השלימות דגאולת מצרים היא – להביא את מתן תורה (למלאות את הכוונה בדירה בתחתונים – גילוי העצמות ("אנכי") למטה לבני נשמות בגופים, נשמה בריאה בגוף בריא [כידוע⁶¹ שבמ"ת התרפאו כל בני (כולל משה, כנ"ל). וי"ל שזה מרומז גם באמירת הקב"ה לבני קודם מ"ת "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש"⁶², שגם כפי שהם "גוי" בעולם הזה הגשמי, הם "קדוש" ועד לדרגת "ממלכת כהנים" – "כהנים גדולים"⁶³, שכהן גדול צריך להיות שלם

ל"י קב"ה אדרין בתר אדרין": בזה נתן לו הקב"ה את הכח – כח העצמות – שהכלים דנשמה בגוף יוכלו לקבל בפנימיות את כל הגילויים הנעלים דעצמותו ית', "דאתפריעו ואתגליין מיני כל נהורין"⁵⁹.

והטעם ע"ז הוא, כי זוהי התכלית והשלימות של כל סדר ההשתלשלות, של כל האורות, עד לבחי' פרעה, "אתפריעו כל נהורין" – כי "נתאוהו הקב"ה להיות לו יתברך דירה בתחתונים", שבמדידה והגבלה דנשמה בגוף בתחתונים, יהי' גילוי העצמות. ולכן הי' "ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה", שבהיותו נשמה בגוף הוא נכנס אל פרעה דקדושה ומקבל וקולט את כל הגילויים הכי נעלים מעצמותו ית', ש"אתפריעו ואתגליין מיני כל נהורין כו".

(59) ויש לומר, שזהו הפירוש ב"והקל נשמע בית פרעה", כמבואר בזהר שם (בהמשך לזה ש"בית פרעה" הוא "ביתא דאתפריעו ואתגליין מיני כל נהורין כו"), "ובג"כ קב"ה אפיק כל נהורין וכל בוצינן בגין לאנהרא להווא קול דאקרי קל בלא וא"ו" – שהגילוי דפרעה (שענינו קול ודיבור – ראה אוה"ת וישב (כרך ו') תתרצד, ב) מאיר גם בדרגת משה שהוא "כבד פה לשון ("קל בלא וא"ו"), לעשותו קול (בוא"ו), שהאור בא בגילוי בכלי הפה.

(60) ראה בארוכה ד"ה בא העת"ר (המשך תער"ב ח"ב ע' תתמא). תש"ד (ע' 127). סה"ש תנש"א ח"א ע' 274 ואילך. וש"נ.
(61) תנחומא יתרו ח. במדב"ר רפ"ז. וראה גם מכילתא (הובא בפרש"י) עה"פ יתרו כ, טו. ובכ"מ.
(62) יתרו יט, ו.
(63) בעה"ט עה"פ. וראה אגדת בראשית פע"ט[פ].

ביאורים

מאחר שגוף גשמי מצד עצמו אינו יכול לקבל את הגילויים הנעלים, נעשתה ההכנה לזה עליידי "בא אל פרעה", שבכווחו של הקב"ה מקבל משה רבינו את הגילויים הכי נעלים, וממנו נמשך לכל יהודי הכח לקבל גילוי זה בגאולה השלימה.
ל על הפסוק "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים", מבארים המפרשים שאילו זכו ישראל היו

כט כאן חוזר להנחת היסוד בה פתח את השיחה - ש"בא אל פרעה" הוא הכנה והקדמה לגאולה, ולא רק לגאולת מצרים, אלא גם לגאולה השלימה. נקודת הביאור בסעיף זה: תוכנה של הגאולה (הן גאולת מצרים ומתן תורה, והן הגאולה השלימה, כמבואר בפנים) הוא גילוי אלוקות למטה, בעולם הגשמי ובגוף הגשמי. וכיון שזהו חידוש גדול,

הן בגופו והן בממונו⁶⁴, ואפילו בלבושיו – "לכבוד"⁶⁵ ולתפארת⁶⁶], שכפי שבנ"י נמצאים כנשמות בגופים הם "כולא חד" עם הקב"ה.

ועד"ז נמשך גם בעולם – החיבור דעליונים ותחתונים שנפעל במ"ת, עד לגילוי העצמות בתחתונים.

והיות שזהו חידוש גדול (שנברא נשמה בגוף מוגבל התאחד עם בלי גבול, עד להעצמות), כפי שמשם התפלא על כך ו"דחיל מיני" – לכן, כהכנה והקדמה לזה הי' "ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה", שבהיותו נשמה בגוף (משה), כפי שנמצא במדידה והגבלה ובמצב שיכולה להיות סכנה (בגלל פרעה דלעו"ז), הוא נכנס בפנימיות לפרעה דקדושה ומקבל את הגילויים הכי נעלים מעצמותו ית', ש"אתפריעו ואתגליין מיני' כל נהורין כו"⁶⁷.

64 ראה יומא יח, א. וש"נ. רמב"ם הל' כלי המקדש רפ"ה.

65 תצוה כח, ב.

66 ויש לומר, שברדרגת הספירות, "כבוד" ו"תפארת" (מלכות ותפארת, הכוללות כל הספירות) הם ע"ד בלי גבול וגבול, כידוע שתפארת (ז"א) הוא "קצה אוא"ס", ומלכות (שרגלי' יורדות) הוא מקור לעולמות ביי"ע (תו"א תרומה פא, א). ובבגדי כהונה שהם "לכבוד ולתפארת" נעשה חיבור שניהם יחד. 67 וי"ל שמה נמשך הכח גם ל"בא אל פרעה"

ועי"ז שכן הי' אצל משה, מזה נמשך הכח לכל בנ"י, שיוכלו לקבל את הגילוי דמתן תורה, כשנפעל החיבור דגבול ובלי גבול, "אתפריעו כל נהורין" ד"נר מצוה ותורה אור"⁶⁸, ש"כל נהורין" (גבול) הם באופן ד"אתפריעו" (בלי גבול)⁶⁹,

כידוע שתורה ומצוות מצד עצמן הן בעצם למעלה ממדידה והגבלה (חכמתו ורצונו של הקב"ה⁶⁹). והחידוש בזה הוא – ש(לא רק כפי שהם מצד עצמם, אלא) גם כפי שיורדים למטה (במ"ת) במדידה והגבלה, וקיומם ושלימותם תלו' דוקא במדידה והגבלה – הרי המדידה והגבלה שלהם גופא היא למעלה ממדידה והגבלה: הן בתורה – הן תורה שבכתב שיש לה הגבלה: מספר מסויים של אותיות

כפשוטו, כדי לבטל ולשבור קליפתו, שהרי תוקף הקליפה בא מהקב"ה, שלכן נאמר (בהמשך ל"בא אל פרעה") "כי אני הכבדתי את לבר" (ולכן דחיל ממנו משה), והכוונה פנימית בזה היא – כדי לבטל הקליפה ויהי יתרון האור כו' (סד"ה בא העת"ר), ולכן ע"י "בא אל פרעה" בשרשו בקדושה – גילוי "כל נהורין" מעצמותו ית', נעשה גם הכח ל"בא אל פרעה" (יחד עם הקב"ה) להלחם עמו ("לאגחא בי' קרבא") ולבטלו מכל וכל, שזהו רק "ביכלתו ית' שהוא כל יכול" (אוה"ת וראו ע' רלא. ד"ה ראה נתתיך תרל"א, עזר"ת ע' קלד), תשט"ו, וראה לקו"ש חט"ז ע' 74 ואילך.

68 משלי ו, כג.

69 תניא פ"ד ואילך.

המשך
ביאור:
הכח
ל"אתפריעו
כל נהורין"
בתורה
ומצוות של
כל יהודי

ביאורים

שה"כל נהורין" עצמם, כפי שהם בצירורם, הם באופן ד"אתפריעו". וראה הערות יבי"ג. וממשיך בשיחה ומבאר כיצד גם בתורה ומצוות רואים נקודה זו, שבמדידה והגבלה שלהן עצמן ניכר שהן למעלה ממדידה והגבלה.

כולם כהנים גדולים, ואכן בכל אחד מישראל ישנה מעלת קדושה זו, ולעתיד לבוא זה יתגלה. **לא** היינו כאופן הב' המבואר בסעיף ד, שבתוך המציאות המוגבלת של העולם, מתגלה העצמות שלמעלה מכל מדידה והגבלה. כלומר,

ש"נשמה שנתת בי טהורה היא"⁷³ ולמעלה מהגבלת הגוף, אלא אפילו כפי שנמצא למטה במדידה והגבלה אמיתית (בגופו הגשמי), בו הוא זקוק ל"ואתה משמרה בקרבי"^{73לד} – יכול וצריך להיות אצלו "בא אל פרעה", "דאתפריעו כו' מיני כל נהורין", שהוא מקבל "כל נהורין", ויתירה מזו – שהגבול שלו עצמו הוא באופן ד"אתפריעו", למעלה ממדידה והגבלה.

והטעם ע"ז הוא, כי "ישראל וקוב"ה כולא חד" – לא רק מצד נשמתו למעלה (או חלק מנשמתו), אלא כל מציאותו – כנשמה בגוף יחד – היא "כולא חד" עם הקב"ה⁷⁴, כביכול, כי העצם כשאתה תופס בחלקו אתה תופס בכולו⁷⁴.

וכמובן גם מהפס"ד (וכדעת הרמב"ן⁷⁵)

וכו', והן תורה שבעל פה שלימודה צריך להיות דוקא בשכלו והבנתו המוגבלת של האדם (שדוקא אז אפשר לברך ברכת התורה)⁷⁶, ועאכו"כ במצוות, שלכל מצוה יש מדידה והגבלה (ריבוי פרטי הדינים (והידורים) בכל מצוה לפי ענינה) – הרי המדידה והגבלה גופא ד"כל נהורין" ("נר מצוה ותורה אור") היא באופן ד"אתפריעו" למעלה ממדידה והגבלה [ע"ד "והי"⁷⁵ מספר גו' אשר לא ימד ולא יספר מרוב]⁷¹, וע"ד "מקום"⁷² ארון אינו מן המדה⁷²].

ומזה לומדים גם בעבודתו של יהודי מקבל התורה והמצוות, שגם כפי שהוא נמצא כנשמה בגוף למטה, עם כל המדידות וההגבלות הקשורות בזה, צריך הוא להיות באופן דלמעלה ממדידה והגבלה, לא רק מצד חלק הנשמה שלו

(73) נוסח ברכות השחר.

(74) כתר שם טוב בהוספות סקט"ז. וש"נ.

(75) שער הגמול בסופו. וראה הנסמן בסה"מ מלוקט ח"ה ע' קסה הערה 126.

(70) ה'ל' ת"ת לאדה"ז ספ"ב. וש"נ.

(71) הושע ב, א.

(72) יומא כא, א. וש"נ.

ביאורים

הגילוי, ובהמשך השיחה כאן מדובר על הגילוי גם במציאותו של כל יהודי בעולם הגשמי).

לד כלומר, גם כפי שהיהודי נמצא כנשמה בגוף בעולם הגשמי המוגבל, עד כדי כך שזקוק לשמירה שנשמתו לא תצא מגופו.

לה מציאותו האמיתית של היהודי היא נשמתו, שהיא חלק מהעצמות ממש, וכיון שכך, היהודי אינו דבר נפרד מעצמותו ית' גם כשהוא נשמה בגוף, אלא כל מציאותו – כנשמה בגוף יחד, היא עצם אחד – "ישראל וקוב"ה כולא חד". לכן, כפי שהתבאר בקטע הקודם בשיחה, יכול יהודי להתעלות לדרגה של למעלה מהגבלה, למרות שהוא נמצא בתוך גוף גשמי מוגבל.

לב המושג 'מספר' מורה על הגבלה, ולכן הפסוק "מספר בני ישראל אשר לא יספר" מורה על חיבור של גבול ובלי גבול.

לג מבואר בגמרא שהארון בקדש הקדשים היה במדה מסויימת, היינו שהיתה לו מציאות גשמית שתופסת מקום של אמתיים וחצי על אמה וחצי, אך כאשר מדדו את מקום החלל שנותר בקדש הקדשים משני צידי הארון, נמצא שנותרו עשר אמות בכל צד, היינו רוחבו השלם של קדש הקדשים – עשרים אמה, והארון לא תפס מקום כלל, והיינו "מקום ארון אינו מן המדה" – חיבור של בלי גבול וגבול. (אך בארון זה התגלה דוקא במקום קדש הקדשים, שם מאיר העצמות בשיא

גדול מאד בארץ מצרים בעיני עבדי פרעה ובעיני העם"⁷⁹, ולאח"ז חוזרת התורה על כך כשבנ"י קיימו זאת בפועל: "ובני ישראל עשו כדבר משה וישאלו ממצרים גו' וה' נתן את חן העם בעיני מצרים וישאלום וינצלו את מצרים"⁸⁰ [נוסף על הפעם הראשונה הכתובה בפ' שמות⁸¹]. נמצא שהתורה חוזרת על זה שלש פעמים!],

דלכאורה אינו מובן: מדוע נוגע לגאולת מצרים ש"גם אתה תתן בידינו גו'?", ושה"וינצלו את מצרים" יהי' דוקא באופן ד"וישאלום"⁸², ויתירה מזו – דוקא מתוך חן, עד שהקב"ה עצמו מוודא שכן יהי' ("וה' נתן את חן העם בעיני

שתכלית שלימות השכר ו(במילא) שלימות כל הענינים הוא דוקא לנשמות בגופים בתחיית המתים⁸³ (ולא לנשמות בלי גופים, כדעת הרמב"ם⁸⁴). ואדרבה – לע"ל הנשמה ניזונית מן הגוף⁸⁵.

ט. ע"פ הנ"ל יובנו ג"כ דברי משה לפרעה בהמשך הפרשה⁸⁶ "גם אתה תתן בידינו זבחים ועולות ועשינו לה' אלקינו", ואח"כ – ציווי הקב"ה למשה "דבר נא באזני העם וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב, ויתן ה' את חן העם בעיני מצרים גם האיש משה

המשך
ביאור:
"וינצלו את
מצרים" –
בירור ותיקון
עניי העולם

(76) ה' תשובה פ"ח ה"א.ב. פיה"מ סנהדרין פ' חלק ד"ה ועתה אהל.

(77) המשך וככה תרל"ז פפ"ח ואילך. סה"מ תרח"ץ ע' ריט. וראה גם סה"ש תורת שלום ס"ע 127 ואילך. סה"מ קונטרסים ח"ב תיג, ב. ובכ"מ.

(78) י"ד, כה.

(79) יא, ב.ג.

(80) יב, לה-לו.

(81) ג, כא-כב.

ביאורים

ומהותו בעצמו. כיון שגוף גשמי לא יכול להתהוות משום דרגה רוחנית, אלא רק בכח העצמות שבכחו להוות יש מאין ממש. בזמן הזה אמנם לא ניכרת מעלתו של הגוף והוא נראה גם וחומרי, אך לעתיד לבוא תתגלה מעלתו האמיתית, ששרשו למעלה גם משרשה של הנשמה, ולכן גם הנשמות שבגן עדן יצטרכו להתלבש דוקא בגופים, בתחיית המתים, כדי לקבל את הגילויים הנעלים. והיינו מה שלעתיד לבוא הנשמה ניזונית מן הגוף.

לח על פסוק זה - "וישאלום", מסבירים המפרשים שאף מה שבני ישראל לא ביקשו מהם היו המצרים נותנים להם, ויתירה מזו, שהמצרים היו משאלים להם בעל כורחם (של ישראל). ועל כך נשאלת השאלה שבשיחה - מהו הצורך מצד הגאולה שהדבר יהיה באופן זה שהמצרים מצד עצמם כליך רוצים לתת?

לו הרמב"ם כותב בהלכות תשובה שגוף גשמי לא יכול להכיל את הטובה האמיתית, ולכן השכר לצדיקים הוא לנפש בלבד, לאחר שנפרדה מן הגוף, ולדעתו העולם הבא המוזכר בחז"ל הוא עולם הנשמות בלא גופים. הרמב"ן בשער הגמול חולק עליו וכותב שהעולם הבא המוזכר בחז"ל הוא תקופת תחיית המתים, ושלימות השכר תהיה לנשמות בגופים דוקא, בעולם התחי'.

הכרעת תורת החסידות הינה כדעת הרמב"ן, ששלימות השכר היא דוקא לנשמות בגופים. כאן בשיחה מביא זאת בהקשר למבואר בקטע הקודם, שיהודי כפי שנמצא כנשמה בגוף, יכול להתעלות למעמד ומצב הכי נעלה, למעלה ממדידה והגבלה.

לז שורש נשמתו של היהודי הוא במדריגה מאוד נעלית בקדושה, אך שורש הגוף אינו מדרגה נעלית כזו או אחרת, אלא מעצמותו

(המצריים), "מסכים" ברצונו⁸⁴ לסייע (עד כמה שאפשרי) לגאולה⁸⁵.

[הן אמת, שבמקום שלא עוזרת דרך אחרת מאשר ביטול ושבירת המנגד – כפי שהי' ע"י מכות מצרים – צריך להיות כך הסדר בלית ברירה כביכול; אבל לאחר זה, איפה שרק הדבר אפשרי, מחפשים שיהי' דוקא בדרכי נועם כו'.]

שזה נעשה הכנה לשלימות הענין דדירה לו יתברך בתחתונים בגאולה האמיתית והשלימה, כשגם ה"נחש" – "תנין הגדול" (פרעה) – יהיה "שמש גדול"⁸⁵ לקדושה⁸⁶.

(84) וכבר שקו"ט במפרשים בגדר נתינה זו – ראה לקו"ש חכ"א ע' 12 ואילך. חכ"ד ע' 87 ואילך. וש"נ.

(85) ראה סנהדרין נט, ב.
(86) ומעין זה נעשה ע"י הפיכת התנין למטה, ע"ד אז אהפוך אל עמים שפה ברורה גו' (צפני' ג, ט, אוה"ת וארא ע' קצה).

מצרים?)? כאשר בני"י יצאו ממצרים, לאחר מאות שנות שעבוד, היו צריכים למצוא דרכים לברוח משם מה שיותר מהר, ולא להתעכב כדי... למצוא חן בעיני המצריים? ! אפילו אם הי' צריך להיות "וינצלו" (בכדי לקיים את הבטחת ה' לאברהם)⁸² "ואחרי כן יצאו ברכוש גדול", מדוע הי' זה צריך להיות דוקא באופן של שאילה [הם היו יכולים ליטול את הכלים בשעת מכת חושך, וכיו"ב] ודוקא בנשיאת חן⁸³?

ויש לומר הביאור בזה: כיון שהכוונה דגאולת מצרים היא בכדי לפעול דירה בתחתונים, הרי השלימות בזה היא (לא בדרך שבירה⁸⁷, אלא) דוקא כאשר גשמיות העולם גופא, עד המנגד עצמו

(82) לך לך טו, יד.
(83) וראה נחלת יעקב פרשתנו (י, כב), שהנשיאת חן בעיני מצרים נעשתה מזה שהמצריים ראו שבני"י לא לקחו מעצמם הכלים בעת מכת חושך.

ביאורים

ובמילא גם נתינת הרכוש לבני"י, צריך להיעשות דוקא באופן שהמצרים מצד עצמם (הדרגה הכי נחותה ותחתונה), מסייעים לקדושה.
מא מבואר בגמרא (שבהערה 85) שאילו לא היה הנחש מתקלל, היה הוא שְׁמֵשׁ גדול לקדושה, ולכל אחד מישאל היו שני נחשים שמשמשים אותו ומביאים לו אבנים טובות. כך אכן יהיה לעתיד לבוא כשכל העולם ייהפך לטוב – ייהפך גם הנחש, שזהו גם ענין קליפת פרעה (כמבואר במאמר הזהוב בסעיף ג', שפרעה דקליפה הוא "רזא דתנין הגדול") וישמש את הקדושה.

לט ישנם שני אופנים בבירור עיני העולם – בירור באופן של שבירה, וכפי שמבררים את העינים שהם מג' קליפות הטמאות, ששוכרים ומבטלים אותם. ואופן בירור נעלה יותר, שהמנגד עצמו נהפך לקדושה. במצרים אמנם היה צריך להיות גם ענין של שבירה (כמוסבר בקטע המוסגר בפנים השיחה), אך יחד עם זאת, היה הבירור אחר-כך גם באופן שהמנגד עצמו מסכים לקדושה ומסייע לגאולה.

מ ביאור זה הוא ע"פ מה שנתבאר בכל מהלך השיחה, שכל מטרת גלות וגאולת מצרים היא להחדיר אלוקות גם בדברים הכי גשמיים,

סיום ביאור:
שלימות
בירור העולם
- בגאולה
השלימה

מהגלות (בזריות, אבל) באופן דמנוח
הנפש ומנוחת הגוף, בתכלית השלימות
והבריאות – נשמות בגופים, ועוברים
מיד (בלי הפסק כלל⁸⁷) לחיים נצחיים
של נשמות בגופים בגאולה האמיתית
והשלימה (תכלית ושלימות השכר, כנ"ל).

בזה מסתיים החלק השני של
הביאור, ובנקודת התמצית – נקודת
הגאולה היא דירה לו יתברך בתחתונים,
כלומר, התגלות עצמותו יתברך לכל אחד
מישראל. ה"בא אל פרעה" – התאחדות
משה עם עצמותו ית', היא ההכנה לכך.
מכאן ואילך מקשר את הדברים
לימים אלו ולתקופה זו.

יא. לענין הנ"ל יש שייכות גם ליו"ד
שבט, יום ההילולא דכ"ק מו"ח אדמו"ר
נשיא דורנו, המתברך⁹⁴ (בשנה זו) משבת
פ' בא אל פרעה [וההסתלקות היתה
(בשנת ה'שי"ת) בשבת פ' בא עצמה]:

ידוע שביום ההילולא של צדיק עולה
נשמתו למעלה, יחד עם "כל מעשיו
ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי

י. אבל בגאולת מצרים לא היתה
שלימות בירור התחתון, כמובן מזה שהי'
צריך להיות "כי ברח"מ העם"⁸⁷, "בחפזון
יצאת מארץ מצרים"⁸⁸, כי הרע היה עדיין
בתוקף כו"⁸⁹ (כמובן גם מזה שלאחר מכן
"וירדוף (מצרים) אחרי בני ישראל"⁹⁰,
ויוצי"מ לא נשלמה עד ש"וירא"⁹¹ ישראל
את מצרים מת על שפת הים"⁹²).

שלימות בירור העולם תהי' דוקא
בסוף גלות זה האחרון, בגאולה האמיתית
והשלימה, "כימי צאתך מארץ מצרים
אראנו נפלאות", שלכן היציאה מהגלות
לגאולה תהי' באופן ש"לא בחפזון תצאו
ובמנוסה לא תלכו"⁹³, כי "את רוח
הטומאה אעביר מן הארץ", ולכן יצאו

(87) בשלח יד, ה.

(88) פ' ראה טז, ג.

(89) ראה תניא פל"א (מ, ב).

(90) בשלח יד, ח.

(91) שם, ל.

(92) שעד אז היתה אימת מצרים עליהם (שהרי
"איקטורין שלח עמהם" – פרש"י בשלח יד, ה,
ממכילתא עה"פ). וראה גם סה"מ מלוקט ח"ד ע'
רכו הערה 16.

(93) ישעי' נב, יב.

(94) ראה זח"ב סג, ב. פח, א.

ביאורים

וגם הגשמיות של היהודים תהיה חדורה כל כולה
בקדושה, וממילא לא יהיה רע שיצטרכו לברוח
ממנו.

מג כלומר, שלא נעשה הפסק בין החיים עכשיו
לחיים הנצחיים (כפי שכתוב שלפני תחיית
המתים כולם יחזרו לעפרן ואז יקומו לתחייה),
אלא מהחיים כעת בעולם הזה עוברים בלי שום
הפסק לחיים הנצחיים (וכמבואר בחסידות שדי
בכך שהענין ד"ואל עפר תשוב" מתקיים על ידי
עבודת הביטול עד שמרגיש כמו עפר).

מב בתניא (שבעה ערה 89) מבואר שזה שבני
ישראל ברחו ממצרים אף שפרעה היה
מוכרח בכל אופן לשלח אותם, הוא כיון שהם
ברחו מפני הרע, מאחר שהרע שבנפשות בני
ישראל היה עדיין בתקפו ועדיין לא היה את
שלימות הבירור, ולכן הי' זה צ"ל באופן של
"בריחה" - לעזוב את הטומאה ולהידבק בקב"ה.
משא"כ בגאולה העתידה שבה תהי' שלימות
הבירור, כתוב "לא בחפזון תצאו ובמנוסה לא
תלכו", כיון שכל מציאות הרע תתבטל לגמרי

ביום ההילולא
נעשה אצל
בעל ההילולא
י"ב אל פרעה"
וממנו נמשך
הכח ע"ז
לכא"א

ומתגלה למטה ו"פועל ישועות בקרב הארץ", אצל כל אנשי הדור (ובפרט מצד בחי' משה שבכאו"א מישראל¹⁰⁴), נשמות בגופים דוקא¹⁰⁵.

ובפרט שדורנו זה – כפי שאמר בעל ההילולא – הוא הדור האחרון לגלות והדור הראשון לגאולה, שדור זה (דעקבתא דמשיחא) הוא גלגול של הדור דיוצאי מצרים¹⁰⁵, במילא מתחזקת יותר ההשוואה של בעל ההילולא נשיא דורנו (משה שבדורנו) למשה שבדורו – כמאחז"ל¹⁰⁶ שמשה "הוא גואל ראשון הוא גואל אחרון"¹⁰⁷.

וכמדובר כמ"פ, שלנשיא דורנו יש שייכות מיוחדת לגאולת כלל ישראל (של דור זה ושל כל הדורות) בגאולה האמיתית והשלימה, כמרומו בשמו "יוסף יצחק": "יוסף על שם שעתידי הקב"ה להוסיף ולגאול את ישראל . . . כשם שגאל אותם ממצרים, דכתיב¹⁰⁷ והי' ביום ההוא יוסיף אדנ"י שנית ידו וגו'¹⁰⁸, ו"יצחק" – על

חיוו⁹⁵, וזה¹⁰⁰ "מתגלה ומאיר בבחי' גילוי מלמעלה למטה . . . ופועל⁹⁶ ישועות בקרב הארץ"⁹⁷.

וביארצייט בכל שנה ושנה נוספת עלי' שלא בערך בנשמת בעל ההילולא (שזהו הטעם לאמירת קדיש ביום הביאורצייט בכל שנה⁹⁸), ועלי' "בעילוי⁹⁹ אחר עילוי¹⁰⁰".

ובסגנון פרשתנו: ביום יו"ד שבט נעשה אצל בעל ההילולא – משה רבינו שבדורנו (כידוע¹⁰¹ שאתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא¹⁰²) – "בא אל פרעה", "דעייל לי' קב"ה אדרין בתר אדרין" ("בעילוי אחר עילוי") אל פרעה דקדושה, "דאתפריעו ואתגליין מיני' כל נהורין". ובכל שנה – ועד"ז בשנה זו – נוספת בזה עלי' נעלית יותר, עד – שלא בערך.

והגילוי ד"בא אל פרעה" אצל נשיא הדור – ש"הנשיא הוא הכל"¹⁰³ – נמשך

(95) תניא אגה"ק סי' ז"ך (קמו, א"ב).

(96) תהלים עד, יב.

(97) אגה"ק סכ"ח (קמח, א).

(98) ראה לקו"ש חכ"ו ע' 329 הערה 15.

(99) ל' האגה"ק בביאור לס' ז"ך (קמו, א).

(100) ראה לקו"ש שם ע' 329 ואילך. ושי"נ.

(101) זח"ג רעג, א. תקו"ז תס"ט. וראה תניא

פמ"ד (סג, א). ועוד.

(102) ובב"ר פנ"ו, ז: ואין דור שאין בו כמשה.

(103) פרש"י חוקת כא, כא.

(104) תניא רפמ"ב.

(105) שער הגלגולים הקדמה כ. ל"ת וספר

הליקוטים להאר"ז"ל שמות ג, ד.

(106) ראה שמור"פ פ"ב, ד. שם, ו. זח"א רנג, א.

ש' הפסוקים פ' ויחי. תו"א משפטים עה, ב.

(107) ישע"י יא, יא.

(108) שמור"פ פ"א, ז.

ביאורים

עלי' גם בכל אנשי הדור – "פועל ישועות בקרב הארץ".

מו היינו, כיון שמשה הוא (גם) "גואל אחרון", ו"משה" שבדורנו (שהוא הגואל אחרון, כיון ש"נשיא הדור הוא המשיח שבדור") הוא נשיא דורנו, הרי שמתחזקת ההשוואה ביניהם ככפנים.

מד כל מעשיו, תורתו ועבודתו.

מה כפי המבואר בסעיף ח בנוגע למשה רבינו – שע"י שהי' אצלו הענין ד"בא אל פרעה", ניתן הכח לכל יהודי לחבר בעבודתו רוחניות וגשמיות, כך מבאר גם כאן בנוגע ליום ההילולא שבו נעשית עליה בנשיא ועבודתו, שזה פועל

רבינו... וזה פעל בנוגע לאופן אמירת החסידות והפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה...

ועד כדי כך, שאפילו רופאו (שהי' גם פרופסור, שזוהי מעלה נוספת לגבי סתם רופא) שאל אותו בטענה – היתכן שיסוריו יפגעו דוקא בכח הדיבור שלו, באופן כזה שלא יוכל למלאות את שליחותו בעולם כרצונו?! הוא – בעל ההילולא – זה שמרעיש ("קאָכט זיך") כה חזק בהפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה. הקב"ה הי' צריך לתת לו את מלוא האפשרות שיוכל לבצע זאת במידה המירבית, ובמילא הי' צ"ל שיוכל למשול ולשלוט על כח הדיבור שלו, שע"י דיבור (בעיקר) מפיצים תורה ויהדות (ע"י אמירת מאמרי חסידות, ונתינת הוראות וכו'). ואדרבה: מכיון שמרעיש ("קאָכט זיך") כ"כ בעבודה זו, הי' צ"ל אצלו בענין זה (לא רק שלילת מניעות ועיכובים בערך לאחרים, אלא אדרבה –) יותר כחות מאשר לאנשים אחרים!

ואם כן היתכן – שאל הרופא – שמבלי הבט על כל זה, רואים אצלו בדיוק ההיפך – שיסורי גופו פעלו בכח הדיבור שלו בגשמיות, שזה פעל שבפשטות תהי' פגיעה (כביכול) גם בדיבורו במאמרי חסידות וכיו"ב, שבפשטות הענינים פעל הדבר שיהי' בזה מיעוט (בכמות) מהראוי להיות, הן בהתפשטות הדיבור שלו באמירת מאמרי חסידות, והן בהתפשטות דברי חסידות שלו בכתב (כי אם הי' אומר יותר מאמרים, היה מתוסף גם ב"חזרה" של המאמרים, וגם ברשימות בכתב).

שם "כל השומע יצחק לי"¹⁰⁹, ששלימות הצחוק והשמחה תהי' בגאולה ("אז ימלא שחוק פינו ולשונו רנה"¹¹⁰), כפי שראו בפועל שעבודתו והנהגתו של בעל ההילולא הצטיינה בכך שהיתה דוקא מתוך שמחה.

והפלא בזה חזק יותר בהתחשב בכך שהי' בעל יסורים גשמיים ל"ע, ועד באופן שזה פעל גם על עניניו הרוחניים (כדלקמן).

ומזה מובן עוד יותר, איך ה"אתפריעו כל נהורין" אצל בעל ההילולא (ובפרט ביום ההילולא), כולל בהנהגתו מתוך שמחה, נמשך לכאור"א מישראל ולכלל ישראל בדורנו, שכנשמות בגופים יוכלו לקבל את האורות הגדולים.

יב. מבלי הבט על כך שאצל בעל ההילולא ישנו הגילוי ד"בא אל פרעה" – ה"ז כעת בפועל באופן כפי שנמצא כנשמה למעלה מהגוף. וע"פ המדובר לעיל בארוכה, מובן, שתכלית השלימות בזה היא דוקא כש"אתפריעו כל נהורין" מתגלה כנשמה בגוף, כפי שיהי' אצל בעל ההילולא תיכף ומיד ממש כש"הקיצו ורננו שוכני עפר"¹¹¹.

יתירה מזו: גם בחיים חיותו בעלמא דין סבל בעל ההילולא יסורים גשמיים, שפעלו גם על עניניו הרוחניים, כולל – זה שבשנותיו האחרונות הי' אצלו בדוגמת המצב ד"כבד פה וכבד לשון" אצל משה

בדורו של כ"ק אדמו"ר הרי"צ לא נשלם הבירור והגילוי

(109) וירא כא, ו.

(110) תהלים קכו, ב.

(111) ישעי' כו, יט.

רק עשה נס ש"ואנכי אהי' עם פיך", "יהיו דבריו נכונים";

ותיקון ומילוי הדבר בתכלית השלימות נפעל – בכחו של בעל ההילולא – ע"י הנשמות בגופים, נשמות בריאות בגופים בריאים, של דורנו, הדור התשיעי, שבכוחו לפעול את התפקיד של "אהרן אחיך יהי' נביאך", ע"י הביטוי בדיבור בפועל (באופן ד"הקול נשמע בית פרעה), ובשפע רב, של דברי תורה והוראות וכו' דבעל ההילולא, עד שדורנו זה הוא הדור בו מתקיים – ותיכף ומיד ממש – "שלח נא ביד תשלח"¹¹³ מט, שע"י משיח צדקנו נפעל בשלימות גילוי האורות בכלי הדיבור (כנ"ל ס"ו).

[וי"ל, שזה מרומז גם בר"ת של "מיד" – משה, ישראל (הבעש"ט), דוד (מלכא משיחא): שלימות עבודת משה ועבודת הבעש"ט (הכולל כל רבותינו נשיאינו, עד לנשיא דורנו) נפעלת ע"י דוד מלכא משיחא, "שלח נא ביד תשלח".]

יג. ויש לומר שענין הנ"ל מרומז גם בקביעות יו"ד שבט בשנה זו – ביום

ואע"פ שלא שייך לשאול שאלות על הנהגת הקב"ה בעולמו, ובפרט עם נשיא הדור, ולא שייך לומר "איך הי' צריך להיות", ו"איך לא הי' צריך להיות" – אעפ"כ, קבע הקב"ה את הסדר ש"איני מבקש לפי כחי אלא לפי כחך"¹¹², שישתדלו להבין זאת בשכל אנושי של כאו"א מישראל "לפי כחך".

ובפרט בנדו"ד – שאין זו רק שאלה ע"פ שכל (של רופא), היתכן שנשיא הדור לא יכול למלאות את שליחותו כרצונו, אלא זה גם מתאים ע"פ התורה – כמובן מזה שמושה טען להקב"ה "כבוד פה וכבוד לשון אנכי", "ואני ערל שפתים", ולכן "שלח נא ביד תשלח", ענה לו הקב"ה מיד: "אנכי אהי' עם פיך", ולא הסתפק בזה, אלא גם – ש"אהרן אחיך . . יהי' לך לפה", שע"י אהרן יצאו דברי משה בדיבור גשמי ממש!¹⁰

ויש לומר, שמה שהי' אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר, הוא ע"ד מה שהי' אצל משה בדורו (כנ"ל ס"ו): מכיון שעדיין לא נשלם הבריור, לכן "הדיבור הוא בגלות"^{מח} (ומשה מצ"ע הוא למעלה מהגילוי בדיבור), והקב"ה לא ריפא אותו,

(112) במדבר"ר פ"ב, ג.

(113) ראה בארוכה סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 97 ואילך.

ביאורים

מז היינו השליחות של משיח, כנ"ל הערה כב. **ג** היינו, שראשי תיבות אלו מרמזים על המבואר בסוף סעיף זה, שעל ידי משיח נפעלת השלימות גם של הדור הקודם, שבו לא היתה שלימות הגילוי של "בא אל פרעה", וכן של כל הדורות הקודמים עד משה רבינו.

מז היינו, דמזה שהקב"ה קיבל את טענת משה ועשה נס שדיבורו ייצא באופן רגיל, מובן שזוהי טענה ע"פ תורה, ועל כן פלא הדבר שאצל כ"ק אדמו"ר הריי"ץ היה חיסרון בדיבור, בשעה שהענין שבו מורעיש כ"כ וכו' הוא הפצת חסידות. **מח** ראה לעיל הערות כא, כג.

בכלהו עלמין יתיר מבחיהו¹¹⁷; וע"י חסידיו ותלמידיו המקושרים אליו כנשמות בגופים כאן למטה בדור התשיעי (תשיעי בתי"ו, ע"ד התי"ו ד"נתלו" לגבי הטי"ת ד"נטלו") – נפעלת גם למטה השלימות ד"נתלו המאורות", "אתפריעו ואתגליין מיני" כל נהורין" כנשמה בגוף למטה.

מזה¹¹⁸ מובן החידוש דדורנו – הדור התשיעי לגבי כל הדורות שלפני זה, עד גם הדור שלפנ"ז (דור השמיני): מכיון שהגאולה לא באה אז בפועל, ה"בא אל

הרביעי בשבוע, שבו "נטלו"¹¹⁹ המאורות אבל בו כיום נתלו המאורות, נתלו בתי"ו¹¹⁴:

ביום זה היתה הסתלקות כ"ק מו"ח אדמו"ר (נטלו המאורות). אבל לא באופן שנשאר "נטלו" ח"ו, אלא מה"נטלו" נעשה מיד נתלו "שני המאורות הגדולים"¹¹⁵ באופן נעלה יותר – כידוע שע"י הסתלקות נעשה עלי' וגילוי נעלים יותר (מבחי' "אסתלק יקרא דקוב"ה ככולהו עלמין"¹¹⁶), ואז הנשמה "אשתכח

קכח, ב. ועוד). תו"א ויקהל פט, ד. לקו"ת חוקת סה, ג. וראה ד"ה באתי לגני ה'שית" פ"א.
117 זח"ג עא, ב. הובא ונת' באגה"ק סכ"ז וביאורה (קמו, א ואילך).

114 לקו"ד ח"א מב, סע"א ואילך. וראה ז"ח בלק ד"ה אראנו (נה, ב).
115 בראשית א, טז.
116 ראה תניא פכ"ז ולקו"ת ר"פ פקודי (מזח"ב

ביאורים

מכיון שבדורות הקודמים לא הגיעה הגאולה בפועל, במילא לא היתה שלימות החיבור דרוחניות וגשמיות, ולכן הסתלקה הנשמה מהגוף, וגם כשהנשמה היתה בגוף הרי הדיבור היה בגלות.

משא"כ בדורנו - הדור התשיעי, שבו באה הגאולה בפועל ובו נעשית שלימות החיבור של רוחניות וגשמיות - מקבלים את כל הגילויים באופן של נשמות בגופים דוקא.

וכפי שממשיך בפנים השיחה: "נעשה תיכף ומיד "נתלו המאורות", שלא זו בלבד שלא חסר ח"ו במאורות הגדולים דגילוי תושב"כ ותושבע"פ [כפי שה' חסר בפועל בדור השמיני] אלא אדרבה - נוספת בזה שלימות נעלית יותר [על ידי הדור התשיעי], באופן שכנשמות בגופים מקבלים בפנימיות "אתפריעו כל נהורין" . . "עיי"ז שתיכף מגיע משיח צדקנו", כנ"ל בארוכה.

והיינו, שחידושו של הדור התשיעי אף מתקן ומשלים את מה שהיה חסר בדור השמיני ובכל הדורות הקודמים, וכפי שממשיך

נא הרמב"ן מבאר שביום הרביעי של בריאת העולם, האור שהאיר מתחילת הבריאה (במשך שלושה ימים) הפסיק להאיר, וזהו "נטלו המאורות". אך בו כיום "נתלו המאורות" - השמש והירח נתלו ברקיע השמים. אדמו"ר הזקן "השתמש" במשפט זה בנוגע להתחלפות הנשיאים, שכשמסתלק נשיא אחד זהו ענין של "נטלו המאורות", אך מיד ישנו כבר הנשיא שלאחריו - "נתלו המאורות".

וכאן משתמש במשפט זה בקשר ליו"ד שבט, יום הסתלקות כ"ק אדמו"ר הרי"צ, והתחלת נשיאותו של כ"ק אדמו"ר שליט"א. וכפי שמרמז זאת בהמשך דבריו: "על ידי חסידיו ותלמידיו המקושרים אליו כנשמות בגופים כאן למטה בדור התשיעי, תשיעי בתי"ו, ע"ד התי"ו ד"נתלו" לגבי הטי"ת ד"נטלו", היינו שהדור התשיעי הוא המאורות שנתלו ביום יו"ד שבט.

נב לעיל מסעיף יו"ד ואילך התבאר ששלימות חיבור הגשמיות והרוחניות תה' רק בגאולה השלימה. ועפ"ז מבאר כאן את החידוש דדורנו:

רואים
גאולה
בפועל
בעולם

את החידוש של דורנו לגבי הדורות שלפני זה – רואים בפועל בעבודת הדור¹¹⁷: בדורנו זה נוסף עד שלא בערך לגבי הדורות שלפנ¹¹⁸ בעבודה דהפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה, הן בריבוי השפע (הספרים הנדפסים וכו'), והן בעשיית כל העולם, עד לחוצה שאין חוצה ממנו, כלי לקבלת האורות הגדולים, הן בנוגע לבני – ע"י התרי"ג מצוות, והן בנוגע לאוה"ע – ע"י הפצת השבע מצוות בני נח¹²¹, כך שמאירים את כל העולם עם "נר מצוה ותורה אור" באופן ד"אתפריעו כל נהורין", שכל אחד יכול לקבל את האור כנשמה בריאה בגוף בריא,

עד שרואים בפועל (כמדובר כמ"פ לאחרונה) שאומות העולם בכו"כ מדינות מסייעים לבני בעבודתם (ע"ד ויותר מכפי שהי' ביציאת מצרים), עד שגם במדינה ההיא שהיתה סגורה ומסוגרת ריבוי שנים, ולא נתנו ליהודים לצאת ממנה ולא איפשרו להם לקיים תומ"צ בשלימות וכו' – הרי לאחרונה נשתנתה מן הקצה אל הקצה, וכעת לא זו בלבד שמאפשרים לבני להתנהג שם כרצונם, ומאפשרים להם לצאת משם, אלא יתירה מזו – מסייעים להם בכך.

(121) ראה רמב"ם הל' מלכים פ"ח ה"י.

פרעה" (הגילוי ד"אתפריעו כל נהורין" למטה) לא הי' בתכלית השלימות כנשמה בגוף בריא (היתה הסתלקות הנשמה מן הגוף, וגם הנשמה בגוף היתה במצב ש"הדיבור הוא בגלות" וכו'); משא"כ בדורנו זה – הדור האחרון לגלות והדור הראשון לגאולה – נעשה תומ"י "נתלו המאורות"¹¹⁹, שלא זו בלבד שלא חסר ח"ו במאורות הגדולים דגילוי תושב"כ ותושבע"פ¹¹⁸, אלא אדרבה – נוספת בזה שלימות נעלית יותר [לא באופן ד"כבד פה מאורייתא שבע"פ וכבד לשון מאורייתא שבכתב", להיותו למעלה מזה], באופן שכנשמות בגופים מקבלים בפנימיות "אתפריעו כל נהורין" ש"נתלו" עתה, עי"ז שתיכף מגיע משיח צדקנו, "שלח נא ביד תשלח", וילמד תורה את כל העם כולו¹¹⁹, עד "תורה חדשה מאתי תצא"¹²⁰,

וזה פועל את השלימות והעלי' דכל הדורות שלפנ¹²⁰, עי"ז ש"הקיצו ורננו שוכני עפר", ובעל ההילולא בראשנו.

(118) ראה של"ה בהקדמתו טז, סע"א. מס' שבועות שלו קצא, א. וראה לקו"ת שה"ש יא, ד. אוה"ת בראשית יד, א. לו, סע"ב. במדבר ע' מו. מג"א ע' ב'שמא (בהוצאת תש"ג – ע' קמט). נ"ך ע' ריו. ועוד. וראה לקו"ת ש"ח ע' 10 ואילך.

(119) ראה רמב"ם הל' תשובה פ"ט ה"ב. לקו"ת צו יז, א ואילך. ובכ"מ.

(120) ישע"י נא, ד. ויק"ר פי"ג, ג.

ביאורים

שהי' למעלה מגילוי התורה (שבכתב ושבע"פ) בדיבור, כדלעיל הערות כא וכג.

גה היינו שרואים בפועל בעולם את יחוד הרוחניות והגשמיות הרבה יותר מכמו שהדבר היה נראה בעולם בדורות הקודמים, וכפי שממשיך ומפרט.

בפנים השיחה ש"זה פועל את "השלימות והעלי' דכל הדורות שלפנ"ז.

גה היינו, השלמת החיסרון שבדור הקודם שבו "נטלו המאורות".

גד היינו, לא כמו שהיה אצל משה רבינו, שהי' "כבד פה . . להיותו למעלה מזה", היינו

(העכסטע צייט) מרומז תוכן הגאולה – ש"זמן, הקשור עם מדידה והגבלה (עבר הוה ועתיד), נעשה "זמן (ה)שיא" (העכסטע), באופן שאין למעלה הימנו. כלומר, שהגבול (זמן) עצמו נעשה בלי גבול (שיא), עד לאופן שמתאחדים ממש, ע"ד המדובר לעיל בענין "אתפריעו כל נהורין".

ואדרבה: עיקר ההדגשה בזה היא על הגבול של זמן גשמי¹²¹ ("זמן") – כי ברוחניות (עד לדרגות "השיא") יש כבר את שלימות הענינים עד גם השלימות דגאולה (רוחנית), הענינים הרוחניות של בנ"י רואות כבר את הגאולה; כעת צריך רק לפתוח את הענינים הגשמיים, שגם הם יראו את הגאולה כפי שהיא בגלוי לעיני בשר בזמן הזה.

וכמובן גם בפשטות: עיקר הבקשה והגעגועים לגאולה הם לא כ"כ מצד הרוחניות והנשמה, כי מצד רוחניות הענינים הנשמה היא בשלימות וכל הענינים הם בשלימות (והגם שיהודי נמצא נשמה בגוף בעולם הזה הגשמי, הרי מצד הנשמה והרוחניות לא מורגש חושך העולם), משא"כ מצד גשמיות

עד שרואים כיום בפועל, שנוסף לזה שבנ"י עומדים "הכן כולכם" לגאולה, גם אוה"ע עומדים "הכן כולכם" שבנ"י יצאו כבר מהגלות וילכו לארץ ישראל בגאולה האמיתית והשלימה,

ונשמות בגופים בלי שום הפסק כלל, באים מיד לתכלית השלימות ד"בא אל פרעה" בגאולה האמיתית והשלימה, שלימות הגילוי ד"אתפריעו כל נהורין", "והי' לך הוי' לאור עולם"¹²².

יד. מזה מובן הלימוד עתה מ"בא אל פרעה"¹²³:

"זמן השיא"
לבוא הגאולה
השלימה

דובר כמ"פ, שכבר "כלו כל הקיצין"¹²³ וכבר סיימו הכל, והגאולה היתה צריכה לבוא כבר מזמן, ומפני טעמים שאינם מובנים כלל וכלל עדיין לא באה.

מזה מובן, שעכ"פ כעת, צריכה הגאולה לבוא תיכף ומיד ממש. ובלשון העולם: זהו זמן השיא (העכסטע צייט) לגאולה האמיתית והשלימה!

ולהעיר, שבלשון "זמן השיא"

(122) ישע"י ס, יט.

(123) סנהדרין צז, ב.

ביאורים

קצת במהלך השיחה (ס"ח, וכן לאחמ"כ בנוגע לעבודתו של הדור התשיעי במילוי החסרון), וכפי שמתחיל לבאר בסעיף זה במיוחד בנוגע לתקופתנו וממשיך בהוראות לפועל בסעיפים הבאים.

שדוקא בו צריכה הגאולה להתגלות, היינו דוקא בגשמיות, כיון שגאולה רוחנית ישנה כבר בשלימות, כפי שממשיך.

כאן חוזר לשאלה ששאל בתחילת השיחה בסעיף ב - מהי ההוראה הנצחית מ"בא אל פרעה", עכשיו, בזמן השיא לגאולה השלימה. לאחר הביאור במהלך השיחה אודות הענין ד"בא אל פרעה" - "אתפריעו ואתגליין מיני' כל נהורין", מובנת ההוראה בנוגע לאופן עבודתו של יהודי כעת - שהיא צריכה להיות באופן הכי נעלה, "אתפריעו כל נהורין", כפי שכבר התבאר

תורתו של בעל ההילולא עצמו וקיום הוראתו.

וכל זה בהדגשה – שכל אחד יקבל על עצמו שהלימוד בתורתו של בעל ההילולא ישלים וימלא גם מה שנחסר בהתפשטות והפצת המעיינות בגלל המניעה והעיכוב בכח הדיבור דבעל ההילולא, הן ע"י לימודו הפרטי בדיבור והן בהפצת המעיינות חוצה לאחרים.

טז. ובפרטיות יותר – בעל ההילולא התמסר לכל סוג מבני לפי ענינו כפי שראו את הפנים הצהובות והשמחות שהראה בעל ההילולא לכאו"א מישראל, אנשים נשים וטף – אנשים לפי ענינם, נשים – לפי ענינן, וטף – לפי ענינם.

ובזה הוא אחד מחידושיו של נשיא דורנו, שבשנותיו האחרונות בפרט מסר נפשו על הפצת התורה והיהדות – ובמיוחד לימוד התורה וחינוך – דנשי ובנות ישראל ושל טף בישראל (דבר חידוש לנשיא בישראל).

והגם שמצינו דוגמתו אצל גדולי ישראל בשנים שלפניו¹ [כידוע ממכתביהם וכיו"ב], ה"ז לא התקבל אצל כולם, ואפילו אלו שנתקבל אצלם הי' זה עם כמה הגבלות; משא"כ פעולותיו של בעל ההילולא בזה התפשטו והגיעו לריבוי מקומות בעולם, והולך ומתפשט, ועי"ז נוסף שלא בערך בלימוד התורה דנשי ובנות וטף בישראל.

הענינים של הגוף, שם בעיקר נרגש ההעלם והסתר, ובמילא – ה"ז מעורר את הגעגועים לגאולה באופן חזק עוד יותר.

והחידוש בגאולה הוא בכך, שהגילוי ד"אתפריעו כל נהורין" יהי' גם בגשמיות העולם הנראה לעיני בשר, במקום זמן גשמי, שיעשה דירה לו ית' בתחתונים. ואדרבה: בזה מתבטאת השלימות גם של הרוחניות (שלכן לע"ל הנשמה ניזונית מן הגוף²), משום כך³ הגאולה בגשמיות תביא גאולה בכל העולמות והדרגות למעלה.

טז. ובנוגע לפועל:

בעמדנו בימי ההכנה ליו"ד שבט, יום ההילולא של נשיא דורנו – כשנוספת עלי' בנשיא הדור כ"ק מו"ח אדמו"ר, ועל ידו – בכל אנשי הדור, נשי הדור וטף הדור – צריך כאו"א מישראל בדורנו, אנשים נשים וטף, לקבל החלטות טובות בנוגע לכל הענינים שתבע בעל ההילולא, החל מ"נר מצוה ותורה אור", לימוד התורה (תושב"כ ותושבע"פ) וקיום המצוות בהידור, הן בנוגע לעצמו והן בנוגע להזולת – העבודה דהפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה, באופן ד"בא אל פרעה", לעשות כאו"א מישראל לכלי לקבלת "אתפריעו כל נהורין" ד"שני המאורות הגדולים", תושב"כ ותושבע"פ, נגלה דתורה ופנימיות התורה,

כולל ובמיוחד – ע"י ההוספה בלימוד

הוראות
למעשה:
לימוד תורת
בעל ההילולא

הוראה
נוספת:
פעילות עם
נשים וטף

ביאורים

טז כלומר, משום שגם השלימות של הרוחניות מתבטאת בזה שהגילוי יהיה בגשמיות העולם דוקא.

נח כמבואר בארוכה בהערה לז, שלעתיד לבוא הענינים הכי נעלים יוכלו להתגלות דוקא על ידי הגשמיות.

השפעת
הנשים והטף
על כל הבית

מצוה ותורה אור", עד לאופן ד"אתפריעו כל נהורין".

כנראה בפשטות, שכאשר מדליקים נר נעשה כל החדר מואר באור הנר. ולהיותו נר קדוש, שבירכו עליו, ה"ה מאיר את כל החדר בקדושה – ע"ד הענין ד"אתפריעו כל נהורין".

[משא"כ מצוות אחרות, יכולות להיות באופן שמצוה אחת מחולקת מחברתה. וכדיוק לשון חז"ל¹²⁶ "מלאין מצוות כרמון": הוא אכן מלא מצוות, אבל הן מחולקות זו מזו ומכוסות בקליפה, בדוגמת הגרעינים ברימון].

ועפ"ז מובן ג"כ, איך ע"י נש"ק דנשי ובנות ישראל מתוסף בקיום המצוות דכל בני ביתם, גם של הבעל והבנים. וכפשטות הענין: הדלקת נרות שבת היא הפתיחה שמכניסה את כל השבת עבור כל בני הבית, ורק לאח"ז באים תפלות השבת והקידוש של האנשים. ועד"ז בכללות יותר – כמאמר הגמרא¹²⁷ שע"י הדלקת נרות שבת קודש, זוכים לבנים תלמידי חכמים, "דכתיב כי נר מצוה ותורה אור... ע"י נר מצוה דשבת... בא אור דתורה"¹²⁸.

¹²⁶ חגיגה בסופה. וש"נ.

¹²⁷ שבת כג, ב.

¹²⁸ פרש"י שם.

מזה ישנה ההוראה – שחיזוק הפעולות בקשר ליו"ד שבט צריך להיות עם כל הסוגים בבנ"י, אנשים נשים וטף, וכל סוג – לפי ענינו. והדגשה מיוחדת על פעולות עם נשי ובנות ישראל וטף, שנוסף לעבודתם בעצמם נפעלת עי"ז הוספה גם בעבודת כל בני הבית, כולל האנשים¹²⁹:

ייחודם של הטף הוא בכך שצריך לחנך אותם קמעה קמעה, לפי הכלים שלהם, באופן שיוכלו לקבל. ובלשון הכתוב¹²⁴ – שיוסף (ועד"ז יוסף בדורנו) הכין "לחם לפי הטף". ונוסף לזה: טבע הטף לפרר את האוכל¹²⁵, שע"י יכול המאכל להגיע גם לאחרים שאינם יכולים לע"ע לקבל יותר מאשר פירורים קטנים.

ועד"ז בנוגע לנשי ובנות ישראל:

בין המצוות המיוחדות של נשי ובנות ישראל – הוא ענין הדלקת נרות שבת קודש ויום טוב. שזהו גם מחידושי דורנו – שניתוסף ריבוי גדול דנשי ובנות ישראל המדליקות נרות שבת קודש ויו"ט, ועי"ז מאירות את בתיהם ואת העולם ב"נר

¹²⁴ ויגש מז, יב.

¹²⁵ ראה פסחים י, ב. – וראה מפרשים עה"פ ויגש שם (לק"ט, רא"ם ושפ"ח לפרש"י), דזהו הדגשת הכתוב "לחם לפי הטף", כי מצד טבעם לפרר, צריך ליתן להם יותר משיעור אכילתם. וראה סה"ש תנשא"ח ח"א ע' 209 הערה 47.

ביאורים

המותאם לרמתם, יכול גם איש פשוט שאינו יודע ללמוד, לקרוא בספר זה ולהבין עניני תורה). וכפי שמבאר גם בנוגע לנשים ובנות, שעל ידי האור שהן מאירות בהדלקת נרות שבת, מתוסף בקיום המצוות של הבעל והבנים.

כפי שמבאר בקטע הבא בנוגע לעבודה עם ילדים, שעל ידי זה יכולים גם אנשים מבוגרים שאינם יודעים הרבה והם "קטנים" בדעת, לקבל מה"פירורים" – סוג העבודה הפשוט של הילדים (לדוגמא: כשמוציאים עבור ילדים ספר קודש

מהקב"ה הנקרא שושן¹³², עד שנעשית התאחדות גמורה ד"ישראל וקוב"ה כולא חד".

יח. ויהי רצון, שע"י עצם קבלת ההחלטות בקשר עם יו"ד שבט – כולל, שכל אחד משתתף בכל הפעולות והמנהגים הקשורים עם יו"ד שבט, החל מהתוועדות שעורכים בכל מקום ביום זה, ובשבוע שלפניו ושל אחרי –

שעוד לפני זה יהי' "הקיצו ורננו שוכני עפר", ובעל ההילולא בראשנו, ותיכף ומיד ממש, בפירוש הממשי של "ממש" – כידוע¹³³ שצדיקים קמים בתח"מ מיד, וחוגגים יחד איתו את יום ההילולא,

ותיכף ומיד ממש נעשה "בשלח פרעה את העם"¹³⁴, "ובני ישראל יוצאים ביד רמה"⁹⁰ – שיוצאים מהגלות והולכים לארץ הקודש, לירושלים עיר הקודש, להר הקודש, לבית המקדש השלישי, ולקדש הקדשים,

ה' ימלוך לעולם ועד¹³⁵.

ויש לומר שזה מרומז גם בגימטריא של "נר"¹²⁹ – רמ"ח מצוות עשה חדורים ומונהגים ע"י שני הקוים דאהבה ויראה¹³⁰.

יז. ובכללות – הלימוד מכך הוא, שעבודתו של יהודי צריכה להיות באופן ד"אתפריעו כל נהורין", שכל מציאותו חדורה ב"נר מצוה ותורה אור", והוא עושה את עבודתו עם נשמה בריאה בגוף בריא, בדוגמת כהן גדול שהוא שלם בכל (כנ"ל ס"ח).

ואפילו אם ישנו ח"ו הפסק וירידה "ברגע קטן עזבתיך"¹³⁰, שחסר אב או אם ר"ל¹³¹ (מכיון שהגאולה עדיין לא באה בפועל) – הרי זו ירידה צורך עלי', רק כדי להגיע לדרגא נעלית יותר בגילוי ד"בא אל פרעה", הן בנשמה, ועוד ועיקר – בבני ביתה, הבנים ובעיקר הבנות, שיראו למלאות ולהמשיך לעשות את העבודה שעשתה בחיים, ברוח שהחדירה בהם ע"י חינוכם, שע"י "זרעה בחיים", "אף היא בחיים"¹³¹.

ובכללות – שע"י יתוסף עוד יותר בגילוי הנשמה בבחי' שושנה¹³⁰, המקבלת

(132) ראה זח"ג קז, א. סה"מ תקס"ח ע' צ. וראה ספר הליקוטים דא"ח צ"צ ערך שושנה. וש"נ.

(133) זח"א קמ, א.

(134) ר"פ בשלח.

(135) שם טו, יח.

(129) ראה זח"ב קסו, ב. לקו"ת בהעלותך לג, ג. שלח מד, ד. ובכ"מ.
(130) ישע"י נד, ז.
(131) ראה תענית ה, ב.

ביאורים

המשיח שליט"א), וכנראה לזה רומזים הדברים כאן, וכן בקטע הבא אודות בחינת "שושנה".

סג זכר ונקבה הם משפיע ומקבל. הקב"ה – המשפיע – נקרא שושן, והנשמה – המקבלת (מהקב"ה) – נקראת שושנה (שושן בלשון נקבה).

סא רמ"ח ועוד שתיים (אהבה ויראה), זו הגימטריא של "נר" – 250.

סב בערש"ק פרשת בא ה'תשנ"ב הייתה הלוויית מורת ריזל (שושנה) ע"ה גוטניק (ובראש המלווים היה – יבדלחט"א – כ"ק אדמו"ר מלך

לזכות

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

לרגל התחלת שנת הס"ה שנה לנשיאותו
ולזירוז התגלותו בפועל ממש

יה"ר שיראה רוב נחת מבניו תלמידי התמימים,

ומשלוחיו, חסידיו ומקושריו, וכלל ישראל

ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו

וישמיענו תורה חדשה מפיו

בגאולה האמיתית והשלימה

תיכף ומי"ד ממ"ש!

"בעמדנו בשבת מברכים חודש שבט, כולל ובמיוחד בעשירי בשבט - צריך כאו"א לקבל על עצמו להוסיף ביתר שאת וביתר עוז במעשיו, תורתו ועבודתו של בעל ההילולא, כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, אשר הורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו נס"ו, ובפרט בהביטול וההקשרות אל כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא הדור, "הנשיא הוא הכל", שבכאו"א - מציאותו וכל עניניו, בכל מכל כל, נעשים קודש לנשיא הדור, עי"ז שמלאים וחדורים בקיום שליחותו של נשיא הדור - משה רבינו שבדור, גואל ראשון הוא גואל אחרון - שענינו העיקרי "להביא לימות המשיח" בפועל ממש".

(דבר מלכות ש"פ וארא השנ"ב)

